

Școala altfel

Ghid de implementare 2016

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Suștinut de **Noi Orizonturi**
pentru tineri și comunitate

Acesta este un material cu **licență deschisă (CC)**, poate fi utilizat liber, reutilizat și redistribuit de către oricine, în condițiile menționării sursei.

Au contribuit la elaborarea materialului:

Text:

Borbe Laura, Borș Octavia Mihaela,
Chendea Cătălina, Kovacs Maria

Colectare resurse educaționale deschise:

Larisa Panait, Elena Radu

Design:

Nicoleta Isabela Muntean

Consultare:

Chivulescu Daniela Liliana, Iancu Ionuț,
Macri Mihaela, Ostaci Crina,
Tudorașcu Cristina, Țepeș Daniela

În elaborarea acestui ghid au fost utilizate rezultatele procesului de consultare, analiză și dezbateri publică organizat în cadrul proiectului *Educația nonformală. TOT Educație!* derulat de Fundația Noi Orizonturi și finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

Octombrie 2016

Material

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Realizat cu sprijinul

Noi **Orizonturi**
pentru tineri și comunitate

Mulțumiri

Programul „Școala altfel” a fost și este o provocare pentru mulți profesori, consilieri educativi, elevi, părinți și directori. Aceste *Mulțumiri* sunt dedicate tuturor celor care au adus în „Școala altfel” entuziasmul primilor ani de studiu, când elevii pășesc cu emoție și curiozitate în clasă, care s-au străduit să umple cu fond „Școala altfel” și au reușit să depășească provocările inerente implementării programului.

Acești dascăli ne-au mărturisit câte lucruri noi au descoperit despre elevii lor punându-i într-un context „altfel” și cât de multă emoție constructivă există într-o oră la care se discută de la egal la egal cu un părinte sau elev. De asemenea, ne-au spus că au colaborat mai bine decât se așteptau cu oamenii, instituțiile și organizațiile din localitățile lor, că au mobilizat și revoluționat, pentru câteva zile, o școală întreagă și că au reușit ceea ce credeau că e imposibil.

Mulțumim tuturor celor care ați avut curajul să experimentați și v-ați permis să descoperiți soluții, încercând. Fiți alături de noi și mai departe, **programul „Școala altfel” este mai mult decât o inițiativă „de sus”, este un program care vă încurajează să experimentați, să învățați, din succese și greșeli, cum vă puteți pregăti elevii pentru viață.**

Cuprins

I. De ce acest ghid?	5
II. „Școala altfel”, laborator de învățare	6
1. De ce „Școala altfel”?.....	6
2. Competența „a învăța să înveți”.....	7
3. Abilitățile socio-emoționale.....	9
4. Proiectarea învățării în „Școala altfel”.....	12
5. Evaluarea învățării în „Școala altfel”.....	15
6. Studiu de caz: proiectarea unui atelier de jocuri pe calculator.....	17
III. „Școala altfel”, o reușită de echipă	24
1. Roluri și pași cheie în organizarea „Școlii altfel”.....	24
1.1. Roluri în organizarea programului „Școala altfel”.....	24
1.2. Pași cheie în organizarea „Școlii altfel”.....	25
2. Planificarea programului „Școala altfel”.....	26
2.1. Aspecte generale (calendar, sfaturi de la firul ierbii, birocrație).....	26
2.2. Investigarea preocupărilor copiilor preșcolari/ elevilor.....	29
2.3. Alcătuirea ofertei programului „Școala altfel”.....	30
2.4. Elaborarea orarului „Școala altfel”.....	31
3. Monitorizarea programului „Școala altfel”.....	32
4. Valorificarea rezultatelor „Școlii altfel”.....	32
5. Cum puteți motiva cadrele didactice, elevii, părinții și partenerii să contribuie la organizarea programului „Școala altfel”?.....	34
IV. Instrumente de lucru	35
Anexa 1 – Metode de investigare a intereselor copiilor preșcolari/elevilor.....	35
Anexa 2 – Model: Fișă de descriere a unei propuneri pentru oferta programului „Școala altfel”.....	38
Anexa 3 – Model: Fișă de opțiuni a elevilor.....	39
Anexa 4 – Model: Fișă de centralizare a opțiunilor elevilor de către învățători/ diriginți.....	40
Anexa 5 – Model: Fișă de centralizare a elevilor înscriși la activitățile derulate de un cadru didactic/ o echipă didactică.....	41
Anexa 6 – Model: Orar „Școala altfel”.....	42
Anexa 7 – Model: Fișe de monitorizare a prezenței.....	44
Anexa 8 – Model: Raport sintetic.....	45
Anexa 9 – Modele: Chestionare feedback.....	47
Anexa 10 – Modele: Fișă de proiectare detaliată a activităților din „Școala altfel”.....	49
Anexa 11 - Colecție de pagini web și culegeri de metode activ-participative.....	51
Anexa 12 - Metode și instrumente de evaluare formativă.....	57

I. De ce acest ghid?

Rolul acestui ghid este de a sprijini echipa de coordonare a programului național „Școala altfel” și cadrele didactice în implementarea programului „Școala altfel”.

Acest ghid a fost elaborat la cererea cadrelor didactice și directorilor. Conținutul ghidului reprezintă răspunsul la o parte din provocările semnalate într-un proces de consultare, analiză și dezbatere publică la care au participat peste 1.500 de persoane și 50 de organizații.

REȚINEȚI:

Acest ghid a fost scris în conformitate cu metodologia de organizare a programului național „Școala altfel”, însă respectarea recomandărilor acestui ghid nu este obligatorie și nu reprezintă obiectul evaluării de calitate, decât în măsura suprapunerilor cu documentele normative aflate în vigoare.

Ce este acest ghid:

- Un material de sprijin și inspirație;
- Un set de clarificări, recomandări și îndemnuri care să confirme ceea ce faceți deja foarte bine și/sau să vă deschidă noi orizonturi;
- O invitație să reflectați la cum contribuie deja programul „Școala altfel” la dezvoltarea copiilor preșcolari/ elevilor și unității dumneavoastră de învățământ și ce puteți îmbunătăți.

Ce nu este acest ghid:

- Soluția pentru toate provocările de implementare a programului „Școala altfel”;
- Un set de recomandări care să poată fi implementate uniform, fără a fi adaptate.

Vă invităm să citiți recomandările acestui ghid având în minte întrebările:

- În unitatea noastră de învățământ se întâmplă deja acest lucru? Cum funcționează?
- De ce este propusă această recomandare? Ce valoare adăugată aduce ea în implementarea programului „Școala altfel”?
- Merită să testez această recomandare și să urmăresc dacă funcționează? Cum să o adaptez pentru a avea rezultate în unitatea noastră de învățământ?

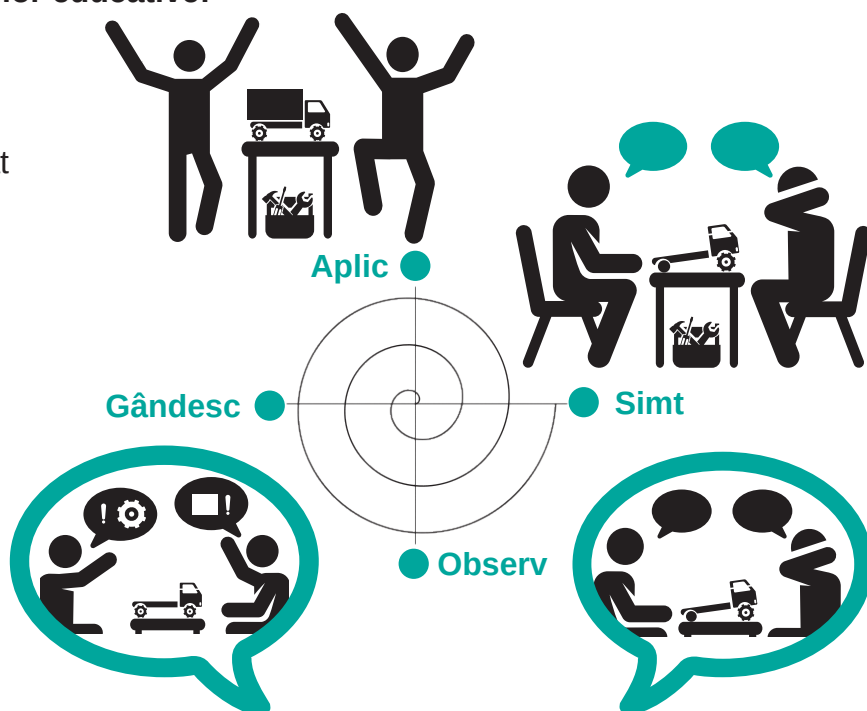
II. „Școala altfel”, laborator de învățare

1. De ce „Școala altfel”?

Programul „Școala altfel” contribuie la dezvoltarea competenței de învățare și a abilităților socio-emoționale în rândul copiilor preșcolari/ elevilor.

... prin includerea activităților educative:

- ... transdisciplinare;
- ... experiențiale/ de învățare prin experiență;
- ... proiectate în parteneriat cu elevi, părinți, instituții, organizații non-guvernamentale și/sau agenți economici;
- ... inovatoare pentru contextul în care sunt derulate;
- ... bazate pe constatările unor cercetări și bune practici recente din domeniul educațional.

După încheierea programului „Școala altfel”:

- ☀ Copiii și tinerii vor învăța mai eficient și își vor folosi mai bine abilitățile socio-emoționale;
- ☀ Profesorii vor folosi pe tot parcursul anului școlar activitățile/ metodele testate în „Școala altfel” care s-au dovedit eficiente;
- ☀ Colectivul didactic va colabora mai bine în rezolvarea sarcinilor și provocărilor zilnice;
- ☀ Părinții și membrii comunității vor simți satisfacția propriei contribuții la educația copiilor și tinerilor.

... pentru că programul „Școala altfel”:

- ☑ Valorizează soluțiile practice, dezvoltate de profesori;
- ☑ Vine în completarea experiențelor de învățare pe discipline;
- ☑ Răspunde intereselor copiilor preșcolari/ elevilor;
- ☑ E un proiect de echipă: director, cadre didactice, consilier educativ, învățători, diriginți, reprezentanți ai elevilor și părinților etc.
- ☑ Mobilizează părinții și comunitatea;
- ☑ Se bazează pe profesionalismul directorilor și cadrelor didactice.

2. Competența „a învăța să înveți”

Ce este competența de învățare?

Conform conceptualizării agreate de Comisia Europeană, a învăța să înveți este o abilitate transversală. Competența de învățare se compune din **cunoștințe, abilități, valori și atitudini** specifice (vezi mai jos). Persoanele care au această competență sunt capabile să utilizeze și să aplice cunoștințele și experiențele anterioare într-o varietate de contexte: acasă, la locul de muncă, în instituții de învățământ și formare. [Education Council (2006) Recommendation of the European Parliament and the Council of Europe 18 December 2006 on key competencies for lifelong learning (2006/962/EC)].

Întrebarea este: **ce anume trebuie să dobândească, să stăpânească elevii pentru a-și dezvolta competențele de învățare?** Această competență *nu ține cont de obiectul vreunei discipline*. Indiferent dacă elevii învață despre mașini de curse sau despre albine, felul în care abordează învățarea – mai conștient, mai structurat, mai sistematic – reflectă nivelul lor de competență în învățare. Trebuie reținut că nu poți învăța să înveți în absența unor lucruri pe care să le înveți. Pe de altă parte, orice ocazie în care înveți – de la condusul unei mașini, la fizică atomică –, poate fi exploatată pentru a-ți dezvolta în paralel și competența de învățare. În cadrul programului „Școala altfel” profesorii au ocazia să experimenteze dezvoltarea competenței de învățare abordând conținuturi tematice propuse de către elevi.

Profesoara de matematică XY acordă atenție mare felului în care elevii ei învață. La întrebarea cum anume îi ajută pe elevi să își dezvolte competența de învățare, a răspuns: *„La modul cel mai simplu, mă asigur că elevii reflectează, devin conștienți de ceea ce știu, de unde anume știu, că se gândesc la cum anume au învățat ceva nou, la contextul în care au parcurs o activitate de învățare, la felul în care au gândit și ce sentimente i-au încercat atunci când au depus efortul de a face sau înțelege ceva. În esență, se gândesc la efort și la rezultat, judecând drumul parcurs și baza pe care concluzionează că știu ceva. [...] Ca să îi ajut să își dezvolte abilitățile de învățare, vorbesc cu elevii mei despre cum procedează când învață, cum își organizează învățarea – de ce se folosesc, de unde își iau informațiile, cum își planifică timpul etc. Timpul e destul de greu de dibuit, așa că îi încurajez ca la început – până se cunosc mai bine – să se cronometreze, să urmărească atent cât*

le ia câte ceva. Îi îndemn să se cunoască mai bine – unde învață cu plăcere, ce le aduce satisfacție și astfel de lucruri. Le mai cer să își evalueze efortul: dacă li s-a părut ușor sau greu să facă un anumit lucru. Frecvent, îi solicit să scrie despre gândurile lor, despre ce au învățat și cum au învățat – scrisul îi ajută să gândească mai profund. Când am elevi care par să aibă probleme cu organizarea muncii, le dau idei despre cum să procedeze. Când au proiecte de grup, le cer să evalueze și modul în care s-au sprijinit, cum și-au organizat munca, cum și-au împărțit sarcinile, dacă în retrospectivă li se pare că au ales bine sau nu și de ce, ce au învățat din asta, ce au de gând să facă la fel sau altfel într-un context similar pe viitor.”

Competența de învățare

Subcompetențe	Cunoștințe despre ...	Abilitatea de a ...	Valori și atitudini nutrite, manifestate	
Proiectarea și organizarea învățării proprii	Învățare (ce înseamnă a ști), contexte favorabile învățării	Exprima interese și curiozități	Autocunoaștere	
		Formula întrebări care să ghideze propria învățare	Încredere în sine	
	Proiectare (ce elemente esențiale compun un proiect anume)	Stabili obiective pentru propria dezvoltare	Motivație pentru dezvoltarea proprie	
		Planifica demersuri de învățare individuale sau ca membru al unui grup	Curiozitate	
	Demersuri/ strategii de învățare (cum învață oamenii)		Pro-activism	
Oportunități de învățare individuale și în grup (unde/ de unde învățăm)		Voință		
Gestionarea resurselor de învățare, individual și în grup	Resurse relevante	Utiliza eficient timpul, diverse resurse materiale și umane în scopul învățării	Responsabilitate	
	Eficiența utilizării anumitor resurse		Valorifica oportunități de învățare	Inovare
			Utiliza metode, strategii și tehnici de învățare	
			Colabora cu alții în procesul învățării	
Monitorizarea propriului progres și autoevaluarea învățării	Caracteristicile definitorii ale stadiilor de dezvoltare în stăpânirea unor cunoștințe și abilități	Documenta demersuri de învățare	Asumarea răspunderii pentru propriile acțiuni	
		Primi și însuși feedback	Perseverență	
		Realiza comparații între performanța proprie actuală și în trecut		
		Stabili relații de tip cauză–efect în ceea ce privește propria performanță	Onestitate	
	Utilizarea indicatorilor de performanță	Reflecta asupra rezultatelor învățării		
	Utilizarea diverselor instrumente de măsurare a performanței	Sintetiza informații despre rezultatele învățării		
		Emite judecăți despre rezultatele învățării proprii		
		Regla demersuri proprii		

3. Abilitățile socio-emoționale

Conform conceptualizării organizației CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning), **învățarea socio-emoțională** include cinci arii interconectate de abilități cognitive, afective și comportamentale, care se consideră că ar putea oferi fundamentul pentru relații sociale de calitate și pentru a face față provocărilor vieții:

1. autocunoaștere (conștiința de sine, conceptul de sine);

2. autogestionare/ autoreglare (gestionarea eficientă a propriilor emoții, gânduri și comportamente, inclusiv managementul stresului, impulsurilor, precum și auto-capacitatea pentru atingerea unor obiective personale și/sau de învățare);

3. conștientizarea dimensiunii sociale (înțelegerea perspectivei celuilalt, empatizarea cu persoane din diferite culturi, înțelegerea normele sociale, cetățenești, comunitare și etice, valorizarea resurselor și sprijinului familiei, școlii și comunității);

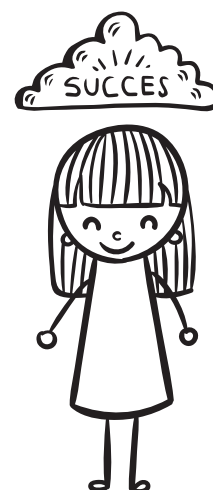
4. abilități de relaționare (abilitatea de a stabili și menține relații sănătoase și satisfăcătoare cu indivizi și grupuri, inclusiv abilitățile de comunicare clară, ascultare activă și de a cere și oferi sprijin);

5. luarea deciziilor în mod responsabil (abilitatea de a face alegeri personale și interacțiunile sociale pe baza unor standarde etice, de siguranță, sociale, precum și evaluarea realistă a consecințele diverselor acțiuni asupra bunăstării personale, a celorlalți și asupra mediului).

Întrebarea la care încercăm să oferim răspuns este: **ce anume ar trebui să învețe elevii pentru a se dezvolta pe plan socio-emoțional?** Acest tip de învățare *nu ține cont de limitele vreunei discipline școlare*, însă ar avea efect asupra performanței la oricare disciplină. Indiferent dacă elevii învață chimie sau joacă baschet, procesul de învățare ar fi îmbunătățit și ar crește probabilitatea unor rezultate dezirabile dacă – în paralel – elevii și-ar dezvolta și abilitățile socio-emoționale.

Profesoara de chimie de la Școala Gimnazială N folosește sistematic învățarea prin cooperare. Întrebată cum procedează și cum consideră că această abordare ajută la dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale elevilor, spune: „Mie, programa de la disciplina mea îmi spune că trebuie să dezvolt elevilor mei de gimnaziu, pe lângă acele competențe de bază specifice științelor, și o serie de valori și atitudini. Din ce știam din lecturi și ce am observat din experiența mea, m-am gândit cum pot lăsa loc, în cadrul lecțiilor, manifestării unor valori și atitudini precum: inițiativă personală, deschidere și dispoziție de a asculta părerile celorlalți, interes și respect pentru ceilalți, toleranță față de

opiniile celorlalți, grijă față de sine și față de ceilalți și așa mai departe. Mi-am răspuns tot eu: dacă îi organizez pe elevi să învețe în grupuri. La început a fost mai ciudat, pentru că fiind în grupuri de câte patru, de regulă, vorbeau cel puțin câte șase elevi în paralel, fiecare în grupul său, iar în sala de clasă asta se lasă inevitabil cu un murmur continuu, dar cu timpul ne-am obișnuit. Am considerat că e de bun simț ca aceste atitudini să fie exersate în sala de clasă, că unde altundeva să îi

văd cum se comportă unii cu alții și cum își manifestă toate acele atitudini? Cum la două-trei săptămâni le mai arătăm câte ceva: cum să se asculte, cum să vorbească pe rând, să nu acapareze niciunul discuția din grup, să aibă răbdare până termină cel care are ceva de spus, cum să își împartă sarcinile, cum să spună ce le place, ce îi deranjează, ce ar schimba și așa mai departe. De exemplu, când i-am învățat să se asculte, le-am cerut să descrie cum arată când cineva este ascultat, ce vedem, ce sunete auzim când o persoană este ascultată atent, activ și ceilalți urmăresc ce spune persoana. Sau, la început, îi întrebam mai frecvent cum s-au simțit în grup - și i-am învățat și cuvintele cu care să exprime mai nuanțat acel «foarte bine» sau «bine» sau «așa și așa». Au început să fie mai preciși când spuneau câte ceva, de exemplu: m-am simțit nerăbdător pentru că a trebuit să aștept după un coleg să termine de citit; am simțit că a meritat efortul pentru că ne-a

venit ideea, după o vreme, să reprezentăm într-un mod interesant ce am vrut să exprimăm. Cu timpul – cam prin semestrul al doilea – n-a mai fost nevoie să îi întreb pentru că, după câte o activitate de grup, când prezentau ce au lucrat, majoritatea spuneau automat și cum s-au simțit sau cum au lucrat împreună. Eu așa văd – că în învățarea prin cooperare au spațiu să se exprime, să se manifeste ca în viață, nu ca la școală. Ar fi culmea să le cer să stea cu ochii pe mine sau la tablă toată ora și să mă aștept să știe cum să asculte părerile celorlalți, să se intereseze de ce cred colegii, să arate toleranță și înțelegere”.

Cu toate că profesoara de chimie citată recurge la învățarea prin cooperare în timpul lecțiilor obișnuite, pentru acei profesori care încă nu au folosit această abordare, „Școala altfel” oferă spațiul sigur pentru a experimenta învățarea prin cooperare și valențele sale de dezvoltare a abilităților socio-emoționale.

În tabelul de mai jos redăm întrebări esențiale la care elevii ar trebui îndrumați și sprijiniți să caute răspunsuri pentru a-și dezvolta abilitățile sociale și emoționale.

AUTOCUNOAȘTERE

- Cine sunt eu?
- Ce gândesc? Ce cred?
- Ce simt?
- Ce influențează gândurile/ sentimentele mele?
- De ce gândesc/ simt astfel?
- Unde conduc aceste gânduri/ sentimente?
- Ce puncte tari am?
- Ce puncte slabe am?
- În cine/ ce cred/ am încredere?
- Ce nesiguranțe am?
- De unde vin ele?
- Ce îmi doresc să devin? De ce?

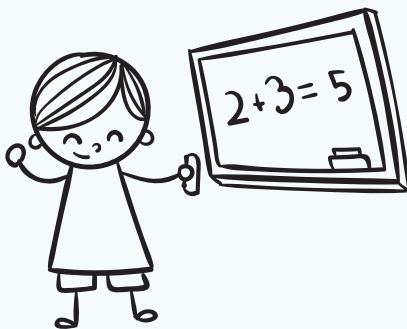
AUTOGESTIONARE

- Ce reacții diferite pot avea la o întâmplare/ un incident?
- Cum pot răspunde cât mai constructiv la o întâmplare/ un incident?
- Cum îmi pot controla emoțiile, gândurile, comportamentele în diferite situații?
- Cum îmi pot controla impulsurile?
- Cum pot să mă capacitez să fac ceea ce ar trebui să fac?
- Ce ar trebui să fac ca să devin ceea ce îmi doresc să devin?

CONȘTIENȚIZAREA DIMENSIUNII SOCIALE

- Cum pot să înțeleg mai bine gândurile și sentimentele altora?
- Cum pot să înțeleg mai bine de ce alții gândesc/ simt într-un anumit fel?
- Ce influențează felul în care unii oameni gândesc/ simt?
- Ce relevanță are pentru mine felul în care unii oameni simt/ gândesc?

LUAREA DECIZIILOR ÎN MOD RESPONSABIL

- Ce consecințe vor avea acțiunile mele asupra mea și asupra celorlalți?
- Cum se potrivesc alegerile mele cu valorile pe care le am/ cu lucrurile în care cred?
- Cum pot rezolva problemele pe care le am într-un mod pozitiv, în acord cu lucrurile în care cred?
- Ce reguli, norme, considerente influențează felul în care decid într-o anumită privință?

ABILITĂȚI DE RELAȚIONARE

- Ce înseamnă pentru mine o relație bună?
- Ce pot face pentru ca interacțiunile mele cu alte persoane să fie bune?
- Cum pot colabora cu alții pentru a construi relații bune?
- Cum pot comunica așteptările pe care le am de la diferite persoane?
- Cum pot comunica pentru a înțelege ce așteptări au alții de la mine?
- Cum pot comunica pentru ca ceilalți să-și gestioneze mai bine așteptările față de mine?
- Cum pot acționa pentru a corecta relațiile care nu sunt bune/ productive?

(adaptare după *Social and Emotional Learning Core Competencies*, <http://www.casel.org/social-and-emotional-learning/core-competencies>, accesat 21.08.2016)

4. Proiectarea învățării în „Școala altfel”

Întrebări preliminare:

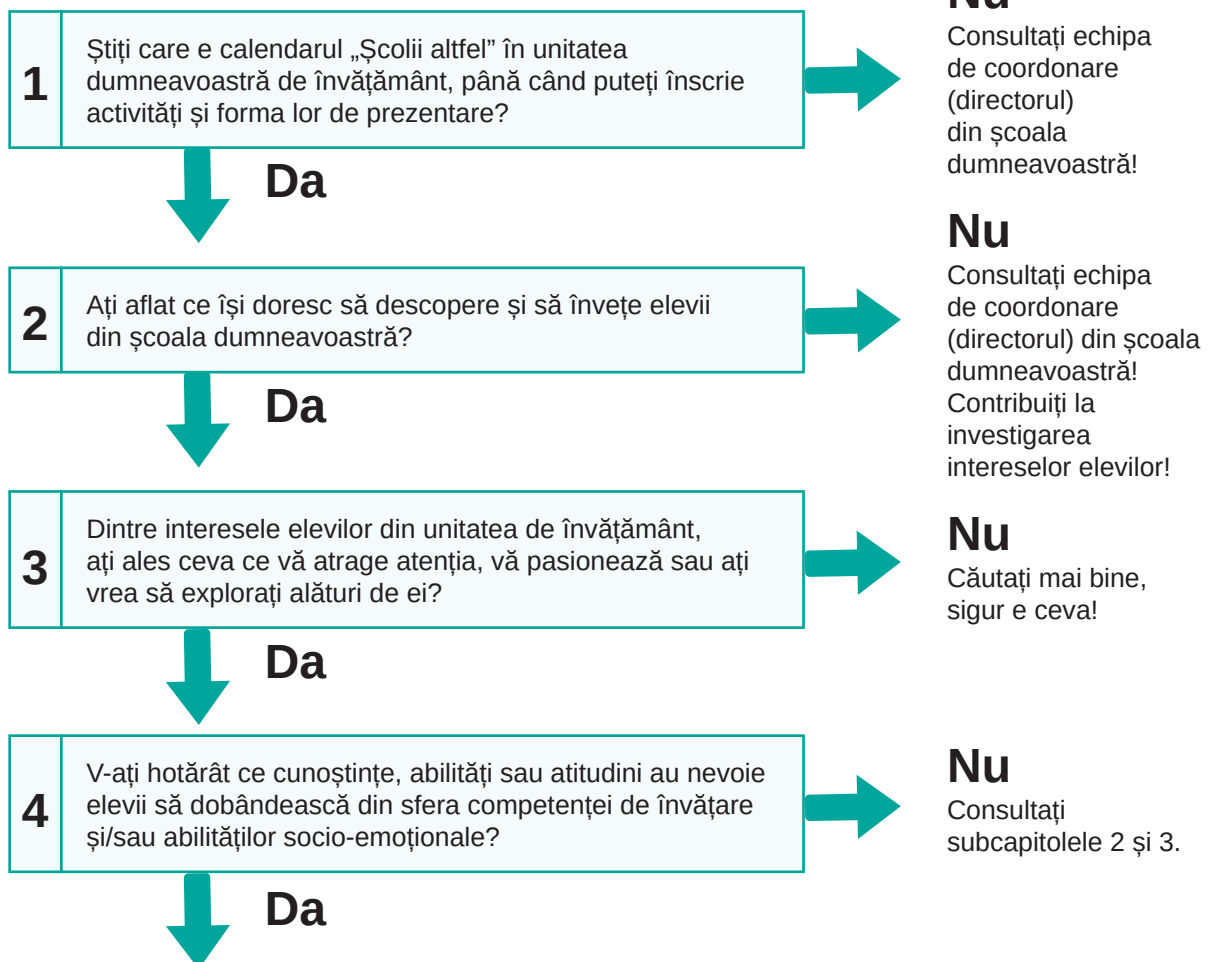
Înainte de a parcurge acest capitol, vă invităm să vă gândiți cum ați răspunde la următoarele întrebări:

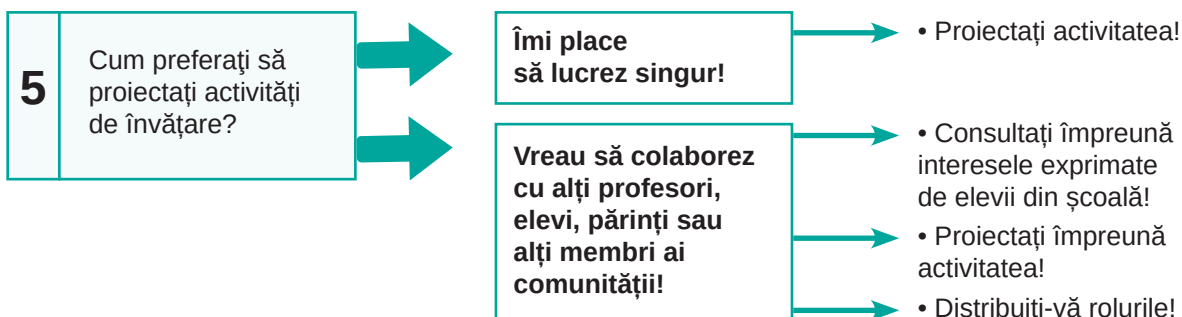
- Din experiența dumneavoastră, elevii autonomi în învățare și echilibrați socio-emoțional au rezultate școlare mai bune?
- Cum puteți valorifica preocupările personale sau de timp liber ale copiilor preșcolari/ elevilor la școală, în proiectarea și facilitarea învățării? Ce efecte credeți că va avea acest lucru?
- Ce activitate ați putea crea astfel încât să fie satisfăcute interesele/ preocupările elevilor dumneavoastră, dar și nevoile lor de a învăța să învețe și să se dezvolte socio-emoțional?
- Care credeți că este valoarea pe termen lung a experimentării unor activități nou create de dumneavoastră?

Cine proiectează activitățile?

Orice profesor, elev, părinte și/sau membru al comunității poate proiecta și propune activități în oferta unității de învățământ, respectând cadrul de organizare stabilit de către echipa de coordonare.

Cum proiectăm activități în „Școala altfel”?

6 Știți, în linii mari, ce activități vreți să propuneți în oferta programului „Școala altfel”?

Nu
Consultați Anexa 11.

Da

7 Ați transmis o descriere scurtă (vezi Anexa 2) a activităților echipei de coordonare?

Nu
Grăbiți-vă, echipa de coordonare are nevoie de promptitudinea și profesionalismul tuturor!

Da

8 Elevii din școală s-au înscris la activitățile propuse de dumneavoastră?

Nu
Felicitări! Aveți ocazia să vă sprijiniți colegii în activitățile selectate de elevi! Consultă echipa de coordonare!

Da

9 Știți în detaliu ce vreți să experimentați în programul „Școala altfel” și cum vreți să facilitați învățarea elevilor?

Nu
Consultă capitolul II, subcapitolul 6.

Da

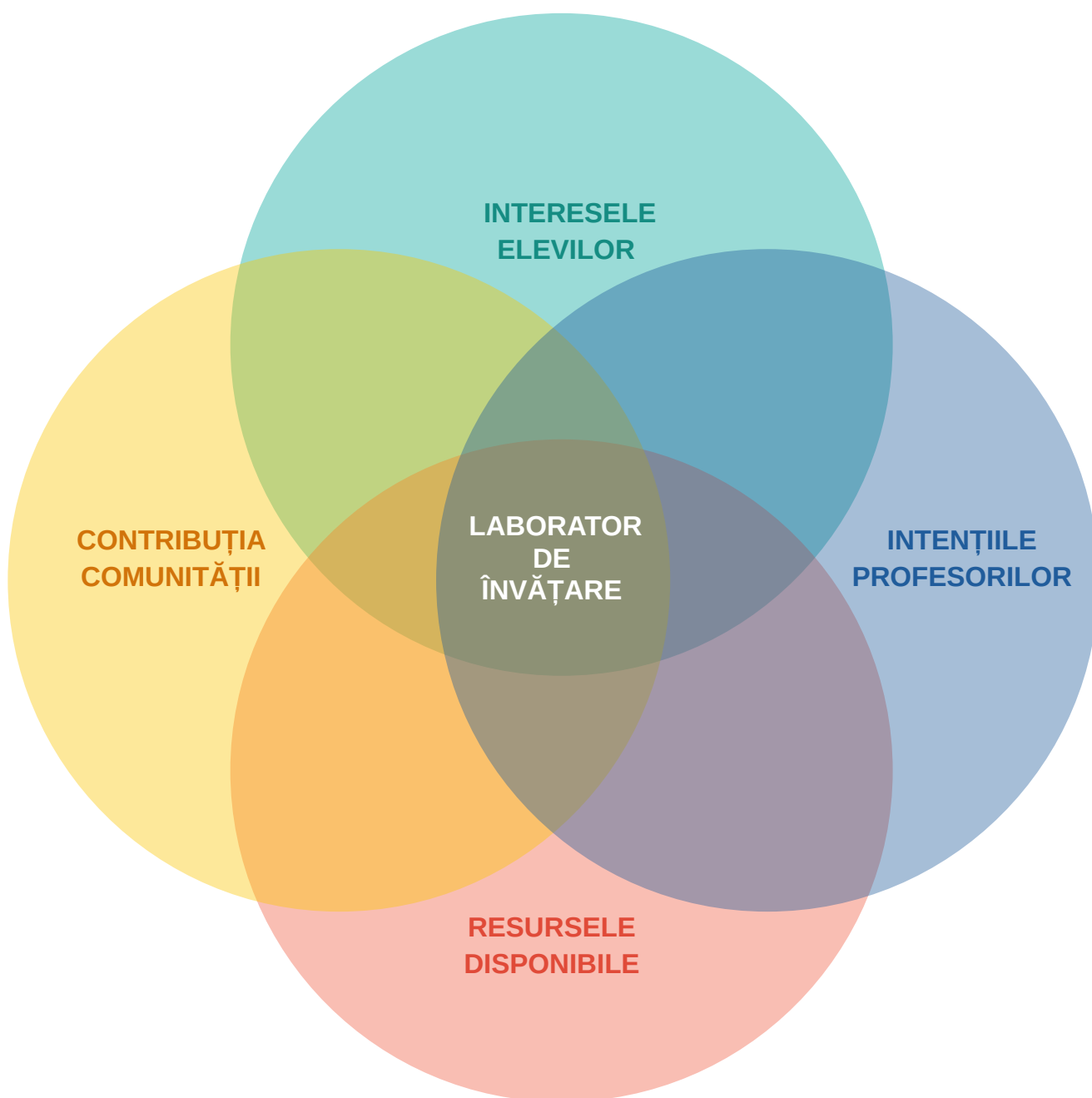

REȚINEȚI:

- ✓ După ce aflați interesele elevilor, decideți care subcompetențe de învățare și/sau abilități socio-emoționale doriți să le dezvoltați. Interesele elevilor se vor reflecta în conținuturile învățării, iar dumneavoastră veți proiecta activitățile de învățare astfel încât să asigurați dezvoltarea în paralel a subcompetențelor/ abilităților vizate.
- ✓ Proiectați modalitatea de evaluare odată cu proiectarea obiectivelor de învățare.
- ✓ Asigurați-vă că există o corelare strânsă între obiective, sarcinile de învățare și metodele de evaluare.

- ✓ Asigurați-vă că sarcinile de învățare sunt antrenante și că fiecare elev este implicat activ.
- ✓ Colaborați cu colegii de la aceeași școală sau de la alte școli pentru a elabora cât mai multe seturi de descriptori de performanță pentru diferite abilități. Ele se pot utiliza și ulterior săptămânii „Școala altfel” (vezi capitolul II, subcapitolul 5).

Ce activități să proiectăm în „Școala altfel”?

În anexele acestui ghid puteți găsi o colecție de pagini web și culegeri de metode activ-participative – Anexa 11.

5. Evaluarea învățării în „Școala altfel”

Întrebări preliminare:

Înainte de a parcurge acest capitol, vă invităm să vă gândiți cum ați răspunde la următoarele întrebări:

- Din ceea ce putem observa că face o persoană, cum am putea concluziona că aceasta știe să învețe, indiferent de disciplina sau conținutul de învățat?
- Din ceea ce putem observa că face o persoană, cum am putea concluziona că aceasta are abilități socio-emoționale modeste/ bune/ foarte bune?
- Cum se poate evalua competența de învățare a unei persoane? Dar abilitățile socio-emoționale?
- Cum ați demonstra cuiva că dumneavoastră aveți competențe de învățare foarte bune? Dar faptul că aveți abilități socio-emoționale avansate?

Așa cum se întâmplă în cazul fiecărei activități de învățare, și în „Școala altfel” profesorii au sarcina să proiecteze și să realizeze evaluarea învățării. Provocarea în cazul acestei evaluări este că săptămâna „Școala altfel” urmărește dezvoltarea unor competențe transversale – a învăța să înveți și abilitățile socio-emoționale – într-un cadru care încurajează experimentarea. Încurajăm, prin urmare, profesorii să gândească abordări ale evaluării care depășesc verificarea corectitudinii unor răspunsuri așteptate și care vizează mai degrabă *documentarea cât mai fidelă* a unor acțiuni, comportamente ale elevilor, din care se pot deduce progrese.

Ce evaluăm în „Școala altfel”?

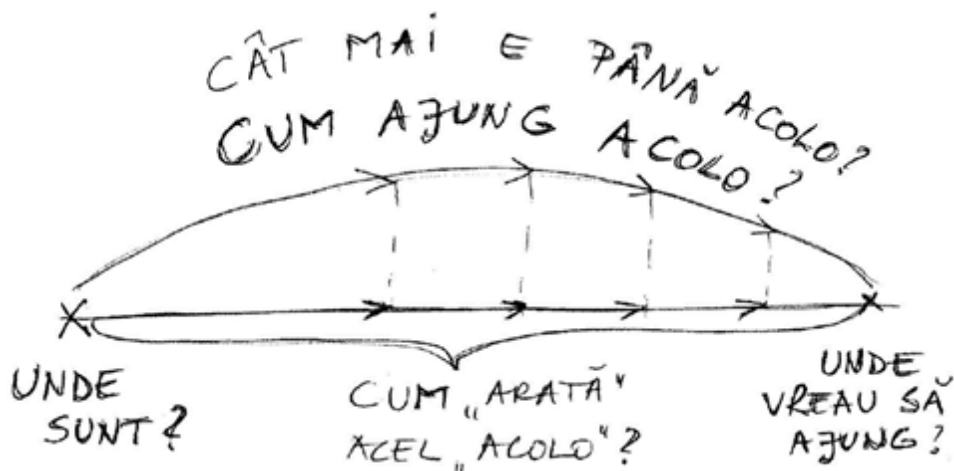
Evaluăm dobândirea acelor cunoștințe, abilități și/sau atitudini specifice competenței de învățare și/sau abilitățile socio-emoționale pe care ne-am propus să le dezvoltăm și pe care ni le-am fixat încă din etapa de proiectare a activităților de învățare.

Când evaluăm?

Pentru o imagine cât mai fidelă a progresului elevilor pe *timpul programului* „Școala altfel”, ar trebui să evaluăm cunoștințele, abilitățile și/sau atitudinile vizate de program atât la începutul, cât și la încheierea sa. Așteptarea ca niște abilități, dar mai ales atitudini, să se dezvolte *semnificativ* pe durata a cinci zile, cât durează programul „Școala altfel”, este însă nerealistă. Ceea ce putem face este să extindem această evaluare și în afara limitelor „Școlii altfel”, **legând strâns ocaziile de învățare din cursul săptămânii „Școala altfel” de dezvoltarea competențelor de învățare și a abilităților socio-emoționale în ansamblul proceselor instructiv-educative.**

Cum evaluăm?

Tipul de evaluare recomandat este cel de natură formativă. *Evaluarea formativă* este un proces prin care *căutăm și interpretăm dovezi/ evidente* – elevul și profesorul împreună – *pentru a decide unde se situează elevul* în procesul învățării, *unde vrem să ajungă și cum poate ajunge acolo* cel mai eficient. În figura de mai jos, redăm o reprezentare grafică a evaluării formative, în care sunt marcate întrebările la care profesorul și elevul ar trebui să răspundă împreună.

Reprezentare grafică a evaluării formative.

Evaluarea formativă servește învățarea. În limba engleză se folosește termenul „*assessment for learning*”, adică evaluarea *pentru* învățare, *cu scop de* învățare. În limba română, sintagma mai comună este „evaluarea continuă”. Remarcăm aici faptul că, în practica din școlile românești, evaluare „continuă” este, de fapt, deseori de natură sumativă (chiar dacă nu se realizează la final de unitate de învățare sau de semestru), deoarece îi lipsește componenta de sprijin *real* pentru învățare.

Scopul evaluării formative (pentru învățare) nu este ierarhizarea elevilor, sortarea lor pe diferite categorii sau raportarea unor realizări către factori interesați la nivel local (părinți, inspectorii) sau național (decidenți la nivel de sistem de învățământ).

Prin evaluarea formativă, sprijinim elevul să umple golul dintre nivelul actual de performanță și obiectivul învățării. Pentru aceasta, elevul are nevoie să înțeleagă cât mai bine unde poate să ajungă (obiectivul învățării) și unde se situează față de acel obiectiv, care sunt dovezile care îl plasează la un nivel sau altul de performanță, precum și legătura dintre sarcina de învățare și obiectivul de învățare. Rolul profesorului este să comunice elevului obiective de învățare nici prea grele (ca să aibă disponibilitatea de a depune efort), nici prea ușoare (ca să aibă, de fapt, de învățat). Evaluarea formativă presupune **feedback** relevant, frecvent și prompt, atât dinspre profesor către elev, cât și dinspre elev către profesor, precum și **autoevaluarea** progresului propriu.

6. Studiu de caz: proiectarea unui atelier de jocuri pe calculator

În continuare, puteți consulta proiectarea a două ateliere pornind de la o temă comună aleasă de elevi, *jocurile pe calculator*. La finalul subcapitolului, vă invităm să vă întoarceți aici, să evaluați cele două variante și să decideți care model vă doriți să îl experimentați pe parcursul programului „Școala altfel”.

Ce preconizați că vor fi capabili să facă elevii la finalul atelierului?

Varianta A

.....
.....
.....
.....

Varianta B

.....
.....
.....
.....

Ce anume din modul în care e proiectat atelierul credeți că ajută elevii să învețe?

Varianta A

.....
.....
.....
.....

Varianta B

.....
.....
.....
.....

	Varianta A (Notă de la 1 la 5)	Varianta B (Notă de la 1 la 5)
1. Proiectarea ține cont de interesele elevilor;		
2. Proiectarea are obiective de învățare clar formulate;		
3. Proiectarea vizează formarea competenței de învățare;		
4. Proiectarea vizează formarea și dezvoltarea abilităților socio-emoționale;		
5. Proiectarea este realizată într-o manieră care implică elevul în procesul de învățare		
6. Proiectarea include reflecția;		
7. Proiectarea include evaluare formativă;		
8. Activitățile proiectate sunt atractive, distractive pentru grupul de elevi vizat;		
9. Există o corelație corectă între obiectiv, activități și metoda de evaluare aleasă.		

VARIANTA A – Fișa de proiectare detaliată

În continuare puteți consulta un exemplu de proiectare a unui atelier de 3 ore.

1. Titlul activității: Atelier – jocuri pe calculator

2. Interesele vizate ale elevilor: jocurile pe calculator

3. Obiective de învățare:

- Să testeze un nou joc ...
- Să colaboreze ... (fără să fie capabili)

4. Descrierea pe scurt a atelierului: într-un atelier de 3 ore, abordând tema jocurilor pe calculator, elevii vor învăța unii de la alții, în pereche sau pe grupe, diferite jocuri specifice vârstei lor, sub supravegherea profesorului și ghidat de acesta.

5. Descrierea detaliată a atelierului:

A. Cu cine fac pereche sau echipă: Lucru individual și în plen, elevii enumeră ce jocuri stăpânesc și ce jocuri vor să învețe. Formez echipe în funcție de interese în jurul elevilor voluntari (vor să-i învețe pe ceilalți) și ținând cont de numărul calculatoarelor și de spațiu. Supervizez jocurile nominalizate astfel încât să fie potrivite pentru vârsta lor și să nu promoveze nonvalori.	15 min
B. Învățăm unii de la alții: Activitatea va avea două runde astfel încât fiecare elev să învețe cel puțin 2 jocuri diferite. În fiecare rundă, elevii voluntari îi învață pe ceilalți jocul pe care îl stăpânesc. Pe cât posibil, în runda 1 și 2, vor fi voluntari și jocuri diferite. Runda 1 – 60 min (10 min pentru pregătire); Runda 2 – 60 (10 min pentru pregătire).	120 min
C. Provocări și reușite (Evaluare)	30 min

*15 minute pauză

6. Evaluare: fiecare elev va avea 15 minute la dispoziție să scrie pe o foaie ce a reținut despre jocul nou învățat, elevii voluntari vor corecta informațiile.

7. Ziua și durata: luni, 3 ore

8. Locația: laboratorul de informatică

9. Materiale necesare: foi A4

VARIANTA B – Fișa de proiectare detaliată

În continuare puteți consulta un exemplu de proiectare a unui atelier de 3 ore. Pentru cei interesați, în continuarea planificării, puteți citi descrierea detaliată a activităților propuse.

1. Titlul activității: Atelier – jocuri pe calculator

2. Interesele vizate ale elevilor: jocurile pe calculator

3. Obiective de învățare:

- să formuleze întrebări care să ghideze propria învățare (abilitate);
- să comunice așteptările de la diferite persoane (abilitate);

4. Descrierea pe scurt a activității: Într-un atelier de 3 ore, abordând tema jocurilor pe calculator, elevii vor exersa formularea întrebărilor cât mai specifice și acoperitoare pentru ceea ce își doresc să afle despre jocurile pe calculator și vor învăța să își comunice așteptările pe care le au de la diferite persoane.

5. Desfășurarea atelierului:

A. Cum gândim și cum acționăm: Lucru individual, discuții pe perechi și în plen referitoare la înțelegerea importanței și semnificației abilităților de formulare a întrebărilor și comunicare a așteptărilor. Voi folosi o fișă de lucru care să-i ajute pe elevi să înțeleagă la ce niveluri pot fi stăpânite cele două abilități și o să-i provoc să vizeze nivelul mai avansat decât cel la care se situează la începutul activității.	20 min
B. Ghicește jocul!: Concurs – câștigă echipa care ghicește cele mai multe jocuri pe calculator. Voi grupa elevii în echipe prezentatoare (sarcină: să se documenteze și să prezinte un joc) și echipe interogatoare (să construiască o strategie de interogare, să pună întrebări și să ghicească jocul). Echipele vor primi 40 min pentru pregătire și 2 min să prezinte, 2 min să interogheze și 2 min să ghicească. Echipele pot fi depunctate cu 1 punct pentru lipsa de implicare a membrilor. E important să observ și rețin/ notez exemple de întrebări și situații în care și-au comunicat așteptări ulterior la reflecție și evaluare.	75 min
C. Să reflectăm! (Reflecție)	25 min
D. Să ne cunoaștem mai bine și să ne propunem noi ținte! (Evaluare)	45 min

*15 minute pauză

7. Reflecție:

Discuții în echipă și în plen (alternativ, în funcție de dinamică) pornind de la întrebările:

- Cum vi s-a părut jocul? cum vă simțiți cei care ați ghicit/ câștigat/ pierdut?
- Ce ați avut de făcut, în echipa de prezentatori, dar de interogatori?
- Ce a fost cel mai ușor/ dificil/ interesant/ palpitant/ provocator moment, sarcină din joc?
- Cum ați formulat așteptările voastre de la membrii echipelor din care ați făcut parte? Dar ceilalți cum au procedat? Dacă ne întoarcem la fișa de lucru, la ce nivel vă situați?

8. Evaluare:

Lucru individual (sarcină: să noteze cum a contribuit la conceperea/ adresarea întrebărilor, se pot folosi de fișa care descrie abilitățile) – 10 min; Lucru în plen (elevii citesc notițele, eu comunic ce am observat în ceea ce privește abilitățile lor de a formula întrebări și de a comunica așteptări, folosim fișa, dăm exemple concrete din timpul activității) – 20 min; lucru în plen (elevii completează oral propoziții despre învățare) – 15 min.

9. Ziua și durata: luni, 3 ore

10. Locația: laboratorul de informatică

11. Materiale necesare: foi A4

Varianta B – descrierea detaliată a activităților

Cum gândim și cum acționăm?

Pregătire: listați, pentru fiecare elev, fișa de lucru.

Facilitare: După ce anunță tema/ titlul și obiectivele activității, profesorul împarte fișa cu descrierea nivelurilor de realizare și le prezintă/ explică elevilor că, învățând despre jocurile pe calculator, au ocazia să exerseze abilitățile de formulare a întrebărilor și comunicare a așteptărilor de la ceilalți. După ce profesorul se va asigura de înțelegerea conținutului tabelului, va anunța elevii că se așteaptă ca, în cursul activității care urmează, să acționeze/ să se comporte așa cum e descris la nivelul avansat. Le spune că va urmări comportamentul lor în timpul activității în grupuri.

Descrierea nivelurilor de realizare:

Abilitatea	Nivel de bază	Nivel mediu	Nivel avansat
Formularea întrebărilor care ghidează învățarea	formulează întrebări simple, cu răspuns da/nu sau care încep cu cuvintele: cine, ce, care, cui, unde, când, ce fel de, cât, cum, de ce etc.	formulează întrebări legate logic de contextul discuției și ascultă răspunsuri înainte de a formula alte întrebări	leagă întrebările într-o secvență logică și explică de ce a ales acea suită de întrebări
Comunicarea așteptărilor de la ceilalți	comunică așteptări preponderent prin exclamații	comunică așteptări în mod politicos, evitând comenzile	comunică așteptări politicos și explică ce urmărește/ de ce are o anumite așteptare

Ghicește jocul!

Pregătire: se împarte grupul în 4–5 echipe preferabil egale. 2–3 echipe primesc sarcina nr. 1 și 1–2 echipe primesc sarcina nr. 2. Timpul de lucru este de 40 de minute.

SARCINĂ ECHIPĂ PREZENTATOARE 1: Imaginați-vă că sunteți echipa care a creat jocul X (un joc pe calculator pe care voi îl cunoașteți). Pregătiți o prezentare de maximum 2 minute a acestui joc, evitând folosirea vreunui nume propriu și făcând dificilă ghicirea numelui jocului de către colegi. Subliniați elementele de atractivitate ale jocului. Gândiți-vă atent, decideți împreună și pregătiți-vă să prezentați jocul colegilor, fără să îl numiți. După prezentarea voastră, colegii vor trebui să ghicească despre ce joc e vorba, adresându-vă o suită de întrebări, fără a folosi nume proprii. Aveți 40 de minute pentru a vă pregăti prezentarea. Puteți folosi orice tip de prezentare care se poate realiza în spațiul acesta (de exemplu, puteți mima/ fredona etc).

SARCINĂ ECHIPĂ INTEROGATOARE: Pregătiți o strategie de interogare a colegilor pentru a afla care este jocul pe care îl descriu. Întrebările pe care le gândiți nu pot include nume proprii (de exemplu, nu puteți întreba: acest joc include un personaj numit X? un teritoriu numit Y? acest joc se numește Z?) Nu aveți voie să cereți colegilor să numească personaje, teritorii sau să spună care este numele jocului. Aveți la dispoziție 40 de minute pentru a vă pregăti strategia de interogare. Scrieți întrebările pe care v-ați gândit să le adresați și stabiliți ordinea în care le veți adresa. Anticipați ce întrebări pot fi eliminate în funcție de răspunsurile pe care le primiți de la colegi. Decideți cine va adresa întrebările.

Jocul se va desfășura astfel:

- Echipa 1 prezintă jocul, intră în joc echipa interogatoare 1. După ce prima a terminat de adresat întrebările intră în joc echipa interogatoare 2, care nu are voie să mai adreseze aceleași întrebări ca prima echipă (2 min + 4 min + 4 min). La finalul celor 4 minute, echipele interogatoare scriu pe bilețele numele jocului. La final de rundă se deschid bilețelele și se verifică cine a ghicit, dacă a ghicit. Membrii echipei prezentatoare pot să se consulte înainte de a răspunde la întrebările puse de echipele interogatoare.
- Echipa 2 prezintă jocul, intră echipa interogatoare 1, apoi echipa interogatoare 2, idem. Echipa 3 prezintă jocul, intră echipa interogatoare 1, echipa interogatoare 2, idem.
- Echipa câștigătoare va fi cea care a ghicit corect cele mai multe denumiri de jocuri. Dacă profesorul observă că într-o echipă nu au fost antrenați toți membrii în pregătirea prezentării și /sau a strategiei de interogare, acea echipă va fi atenționată, după care, dacă nu se remarcă implicarea tuturor membrilor, echipa va fi sancționată cu 1 punct (i se va scădea 1 punct din scorul final).

Să ne cunoaștem mai bine și să ne propunem noi ținte!

- Cereți elevilor să scrie pe o foaie de hârtie, un paragraf despre felul în care au contribuit la pregătirea strategiei de interogare și despre felul în care au adresat întrebările (dacă ei au fost persoanele care au vorbit în numele grupului). Utilizați descrierea nivelurilor de realizare discutată la începutul orei.
- Pe baza observării și însemnărilor pe care le-ați făcut în decursul celor cca 40 de minute în prima parte a activității, comunicați elevilor ce ați observat în ceea ce privește abilitățile lor de a formula întrebări și de a comunica așteptări. Cereți elevilor să comenteze, referindu-se la fișa de lucru și să dea exemple.
- Cereți elevilor să completeze oral, referitor la abilitățile de interogare și de comunicare a așteptărilor, enunțuri care încep astfel:
 - În cursul activității, am învățat ...
 - Despre formularea întrebărilor, am reținut ...
 - Despre comunicarea așteptărilor față de alții, am reținut ...
 - Îmi propun ca pe viitor să acord atenție următoarelor lucruri pe care le fac/spun: ...

Notă pentru profesor:

La nivel de bază, pentru *formularea de întrebări care să ghideze propria învățare*, așteptarea poate fi ca elevii să formuleze întrebări simple, care necesită răspuns da sau nu, sau de inițiere a unor discuții, care încep cu cuvintele: *cine, ce, care, cui, unde, când, ce fel de, cât, cum, de ce* etc. De exemplu: *Te joci jocuri pe calculator? Îți place jocul X? Cine a construit jocul X? Cât timp le-a luat să îl realizeze? Cum s-a numit compania care a lansat jocul? De ce a devenit popular jocul?* etc.

La nivel mediu, elevii ar trebui să poată formula întrebări legate logic de contextul discuției și să asculte câteva răspunsuri înainte de a formula alte întrebări. De exemplu, auzind că un anumit joc a fost realizat de compania X, elevul ar putea formula întrebări legate de compania respectivă: *Unde se află compania? Care e adresa paginii web a companiei? Tu ai vizitat vreodată pagina aceasta? Ce informații interesante ai găsit acolo? (Cum) se poate afla de pe pagină ce fel de profesioniști lucrează la această companie?* etc.

La nivelul avansat, elevii ar trebui să poată lega întrebările într-o secvență logică și să explice de ce au ales acea suită de întrebări. De exemplu, strategia de chestionare la acest nivel ar putea fi: *Știu că acest joc este binecunoscut în rândul tinerilor și aș vrea să aflu ce face ca jocul să fie popular. Îți întreb pe colegi dacă îl cunosc, cât de frecvent se joacă și, de la cei care răspund că se joacă cel puțin o dată pe săptămână, voi încerca să aflu ce le place în mod concret la el. Voi urmări dacă sunt răspunsuri la întrebarea precedentă care se repetă de mai multe ori. Voi afla cine e cel mai avansat la acest joc și voi insista ca acea persoană să îmi răspundă pe larg la întrebarea ce îi place precis, întrebând de mai multe ori: ce altceva îți mai place? Apoi voi citi pe forumuri să aflu dacă și alții remarcă aceleași motive pentru care le place jocul etc.*

În privința celeilalte abilități, *de a comunica așteptări pe care le avem de la diferite persoane*, profesorul poate proceda la fel, descriind niveluri progresiv mai bune de comunicare a așteptărilor noastre. Un elev care comunică la *nivel de bază* va folosi preponderent exclamații: *Vreau pixul! Mută-te pe celălalt scaun! Nu mai striga!* La nivel mai avansat, elevul comunică politicos: *Te rog să îmi dai pixul. Ai putea să te muți pe celălalt scaun? Te rog să vorbești mai încet.* La nivel și mai avansat, elevul comunică politicos ce așteptare are și oferă o explicație: *Te rog să îmi dai pixul. N-aș vrea să ne întrerupem până caut pixul meu. Ai putea să te muți pe celălalt scaun? Aș vrea să stau lângă Ana să vorbim despre ceva. Te rog să nu strigi pentru că încercăm să discutăm și nu ne auzim bine dacă strigi.* Bineînțeles, așteptările pot fi complexe și atunci și verbalizarea lor necesită comunicare complexă.

III. „Școala altfel”, o reușită de echipă

1. Roluri și pași cheie în organizarea „Școlii altfel”

1.1. Roluri în organizarea programului „Școala altfel”

Consiliul profesoral

Stabilește echipa de coordonare și calendarul „Școlii altfel”; (*termen limită 10 octombrie, vezi art. 15 din Metodologia de organizare a programului „Școala altfel”);

Echipa de coordonare

1. Elaborează și afișează diagrama Gantt a programului „Școala altfel”;
2. Investighează preocupările copiilor preșcolari/ elevilor prin învățători/ diriginți;
3. Afișează rezultatele investigării preocupărilor copiilor preșcolari/ elevilor;
4. Colectează propuneri de activități de la profesori, elevi, părinți și parteneri;

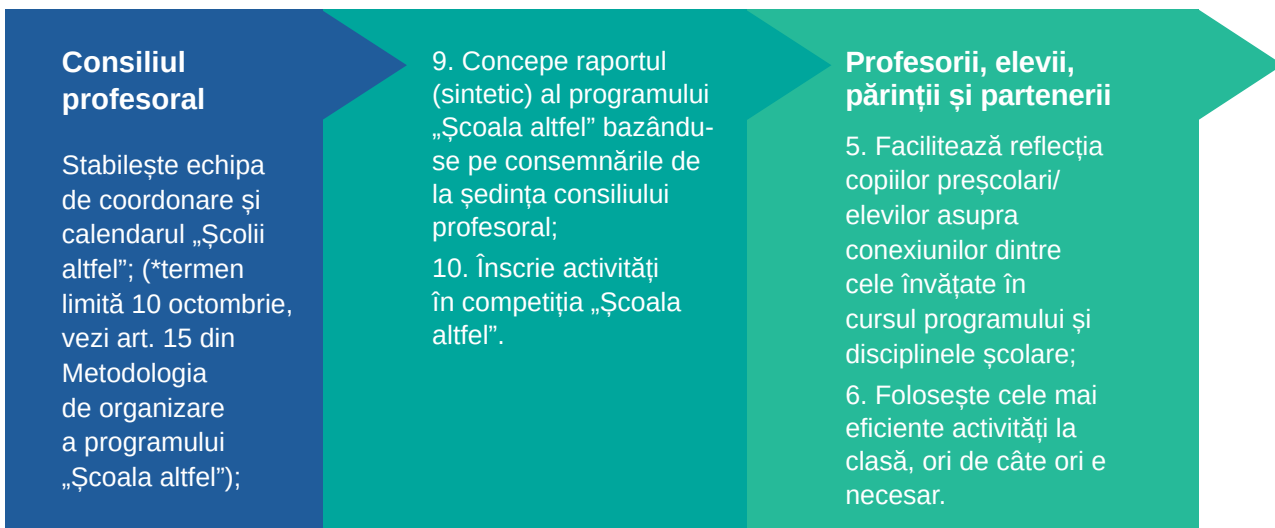
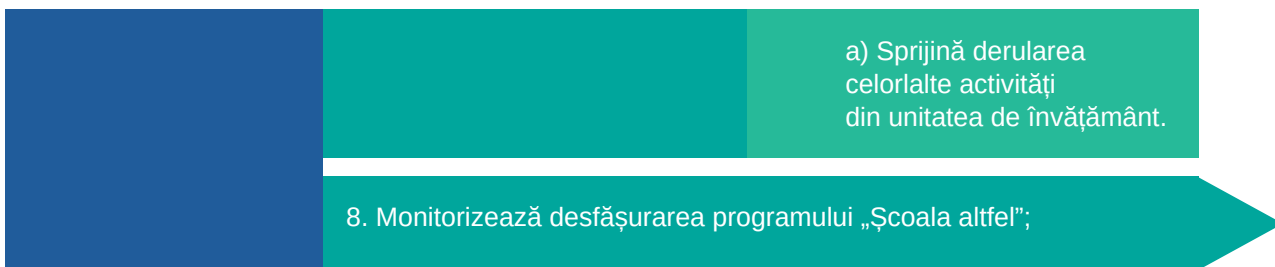
Profesorii, elevii, părinții și partenerii

1. Proiectează propuneri de activități (nu sunt permise deplasările pe durata a 5 zile);
2. Înscriu propunerile de activități în oferta unității școlare (până la termenul precizat în diagrama Gantt);

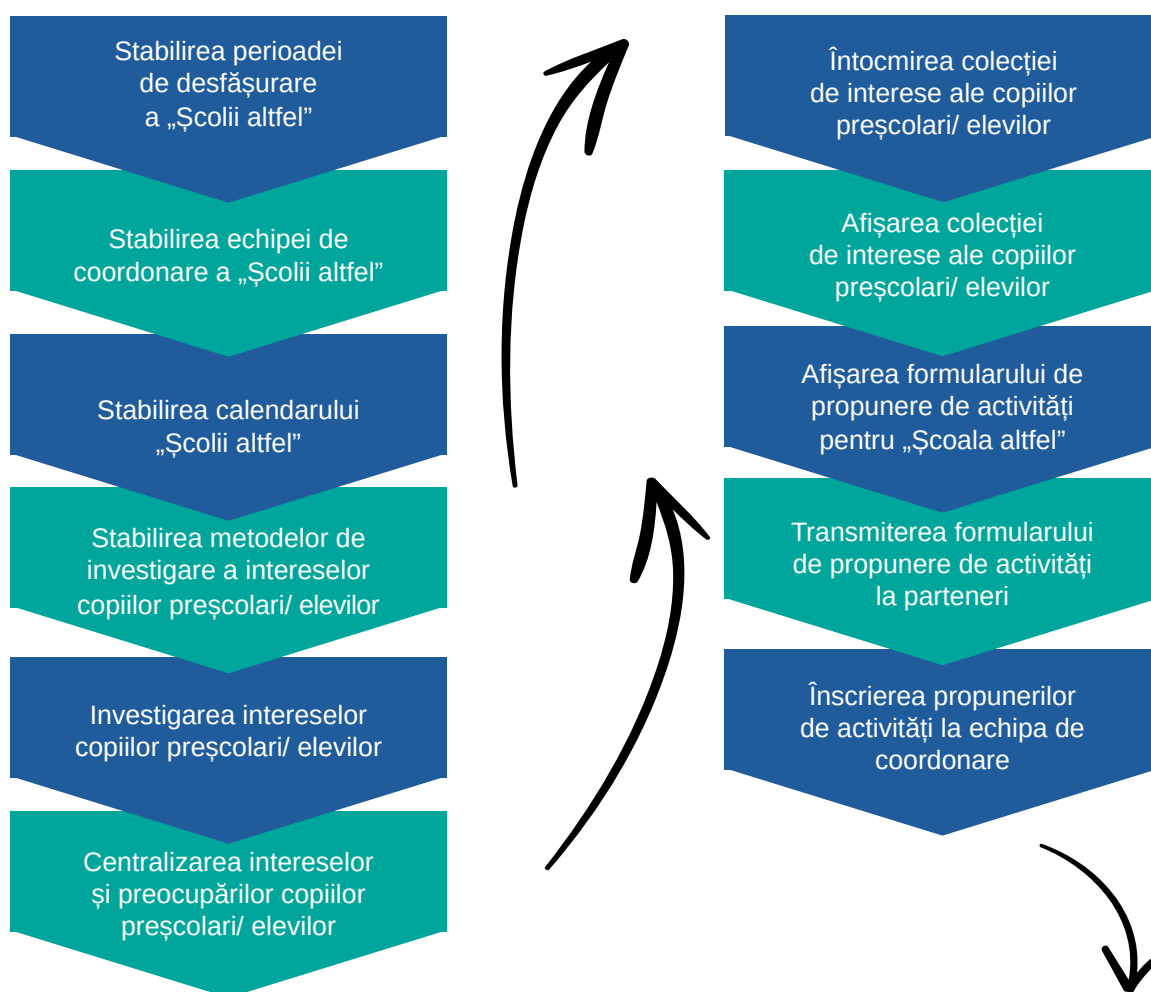
5. Alcătuiește și afișează oferta „Școlii altfel”;
6. Centralizează opțiunile copiilor preșcolari/ elevilor (cu sprijinul învățătorilor/ diriginților);
7. Elaborează și afișează orarul săptămânii;

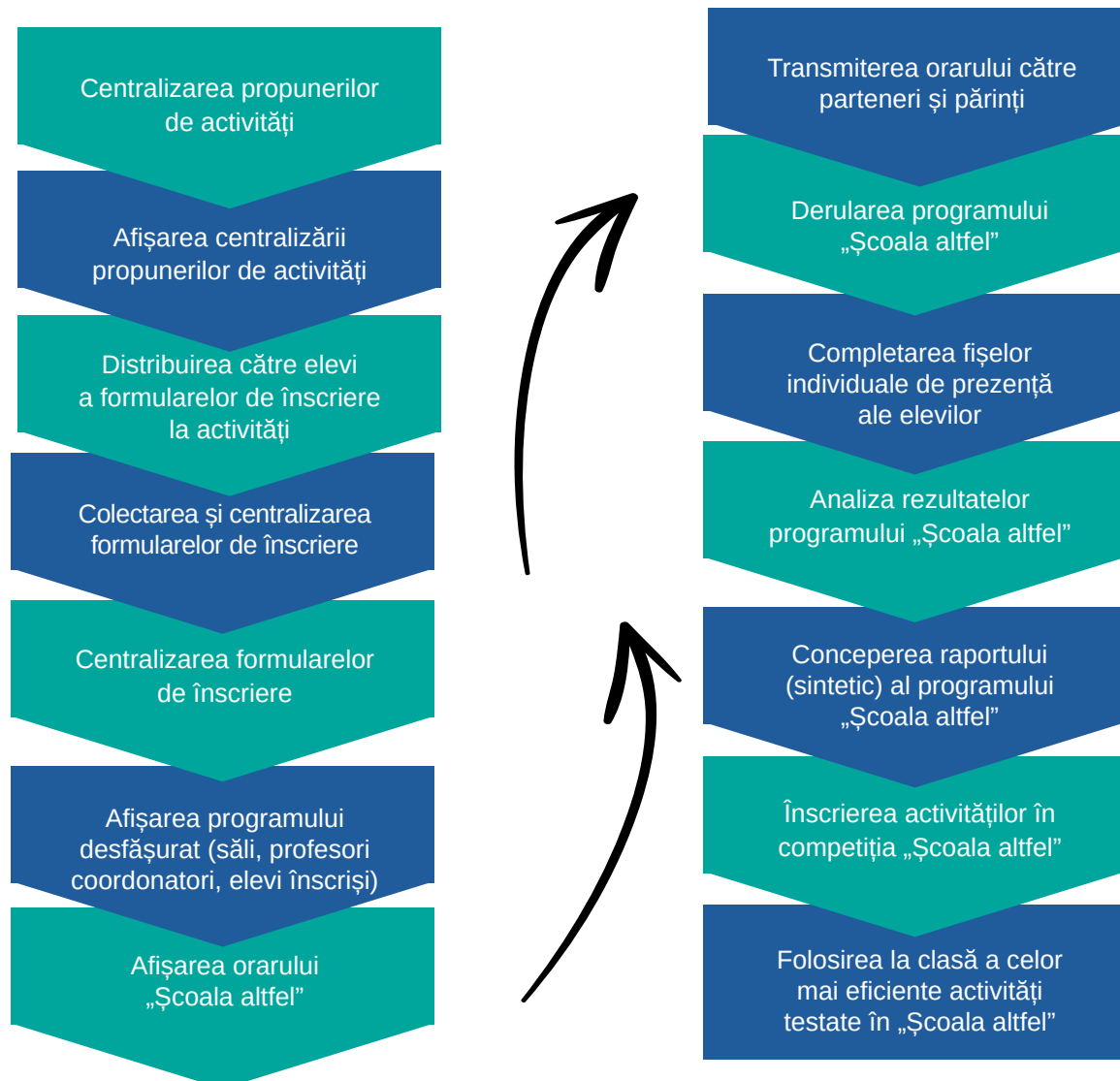
Profesorii, elevii, părinții și partenerii

3. Dacă activitatea propusă a fost inclusă în orarul programului „Școala altfel” (cf. opțiunilor elevilor):
 - a) Proiectează în detaliu activitățile (practic, pentru uz propriu)
 - b) Desfășoară activitățile (profesorii supervizează activitățile partenerilor);
 - c) Facilitează reflecția;
 - d) Evaluează rezultatele învățării;
 - e) Auto-reflectează asupra eficienței activităților și utilității lor pe viitor.
4. Dacă activitatea lor nu a fost inclusă în orar (cf. opțiunilor elevilor):

1.2. Pași cheie în organizarea „Școlii altfel”

2. Planificarea programului „Școala altfel”

2.1. Aspecte generale (calendar, sfaturi de la firul ierbii, birocrăție)

Calendarul programului „Școala altfel”

Conform metodologiei de organizare a programului „Școala altfel”, **calendarul** programului va fi stabilit în cadrul unei ședințe a consiliului profesoral. Posibilitatea de a alege perioada de desfășurare a programului „Școala altfel” determină **colectivul** unității de învățământ **să ia decizii**, să se coordoneze, **să lucreze împreună** și să planifice în funcție de specificul școlii și al localității.

În stabilirea perioadei, colectivul unității școlare poate reflecta la următoarele întrebări:

- 💡 Doriți să organizați programul „Școala altfel” simultan pentru nivelurile preșcolar, primar, gimnazial și liceal?
- 💡 Doriți să țineți cont de anumite evenimente școlare (ex. ziua școlii) sau ale localității (ex. perioadă propice pentru a colabora cu anumite instituții/ companii)?

- Cât timp este necesar pentru a investiga interesele elevilor? Dar pentru a proiecta și propune activități?
- Perioada de colectare a propunerilor de activități vă asigură timp suficient pentru a contacta sau a fi contactați de eventuale organizații/instituții/companii partenere?
- Ce ați învățat din experiențele anilor trecuți?

REȚINEȚI:

Afișați calendarul de organizare a „Școlii altfel” într-un loc accesibil cadrelor didactice, elevilor, părinților, partenerilor și asigurați-vă că au fost informați toți cei interesați să contribuie la organizarea programului.

Sfaturi de la firul ierbii

Adaptarea practicilor obișnuite ale unităților de învățământ, pentru a oferi profesorilor mai multă flexibilitate în proiectarea și implementarea activităților de învățare (ex. durată, spațiu, componența grupului) și elevilor posibilitatea de a opta pentru anumite activități, poate crea dificultăți, mai ales, în unitățile medii și mari. Unitățile de învățământ consultate ne-au împărtășit patru idei care le-au ajutat în organizarea programului:

A. Vă poate ajuta să stabiliți un număr minim și maxim de participanți la activitățile cuprinse în oferta programului „Școala altfel” și să distribuiți elevii în ordinea preferințelor și a înscrierii (primul sosit – primul servit). Informați elevii că există un număr limitat de locuri pentru activități, că pentru a participa la activitățile dorite e important să se informeze și să se înscrie cât mai repede.

B. Vă poate ajuta să agreeți la nivelul unității de învățământ o durată optimă de desfășurare a activităților de învățare. Informați cadrele didactice, elevii și partenerii că în cadrul programului „Școala altfel” pot să propună și să implementeze activități de X sau multiplu de X ore.

C. Vă poate ajuta să agreeți la nivelul unității de învățământ X activitățile care răspund cel mai bine intereselor/ preocupărilor copiilor preșcolar/elevilor și pe care să le implementați în fiecare zi a programului „Școala altfel” (chiar să le repetați de două ori în aceeași zi). Cadrele didactice pot facilita prin rotație aceste activități, copiii preșcolari/ elevii vor avea mai multe șanse să participe la activitățile pe care și le doresc. Astfel, dacă unitatea dvs. de învățământ are 500 elevi, ați decis că vă doriți să organizați activități de învățare cu durata de 3 ore și cu maxim 20 de elevi participanți va trebui să proiectați aprox. 25 de activități diferite pe care să le repetați de două ori pe zi sau 50 de activități diferite pe care să le repetați zilnic. Pe parcursul întregii săptămâni, elevii vor participa la 10 activități alese din cele 25 sau 50 desfășurate în unitatea dvs. de învățământ.

D. Vă poate ajuta să implicați reprezentanții elevilor/ o echipă dedicată de voluntari-elevi în planificarea și organizarea programului „Școala altfel” (investigarea intereselor, proiectarea activităților, centralizarea opțiunilor, diseminarea orarului, pregătirea sălilor etc.). Implicarea elevilor în organizarea programului „Școala altfel” reprezintă o oportunitate foarte bună de învățare practică, aceștia vor avea ocazia să exerseze abilități de planificare, tehnice, de lucru în echipă, de a-și asuma responsabilități etc.

REȚINEȚI:

În cadrul programului „Școala altfel” vă invităm să oferiți posibilitatea elevilor să aleagă individual activitățile la care să participe. Acest lucru îi va încuraja să reflecteze asupra propriilor interese, să-și personalizeze traseul de învățare și să-și asume responsabilitatea propriilor decizii.

Birocrația în „Școala altfel”

Una din dificultățile cu care se confruntă cadrele didactice este nivelul ridicat de birocrație. Acest ghid conține un număr ridicat de instrumente de lucru, dar majoritatea sunt instrumente de lucru necesare oricărui profesionist implicat într-un proces de planificare. *Vă invităm să înlocuiți/ adaptați/ renunțați la aceste instrumente în funcție de specificul unității de învățământ și soluțiile de planificare identificate.* În vederea preîntâmpinării confuziilor, menționăm că singurele instrumente obligatorii sunt calendarul, orarul și raportul programului „Școala altfel”. Pentru a reduce eforturile birocratice, păstrați și includeți aceste documente în raportul anual al unității de învățământ.

2.2. Investigarea preocupărilor copiilor preșcolari/ elevilor

REȚINEȚI:

- ✓ Alegeți metodele de investigare potrivite pentru unitatea dumneavoastră de învățământ, puteți consulta exemplele din Anexa 1;
- ✓ Oferiți un instructaj clar colaboratorilor (învățători, diriginți, reprezentanți ai elevilor);
- ✓ Publicați colecția de interese și preocupări rezultată într-un loc accesibil tuturor părților interesate (site-ul, biblioteca, avizierul unității de învățământ) și anunțați public unde poate fi găsit;
- ✓ Folosiți informațiile colectate de la elevi și în alte contexte (ședințe cu părinții, identificarea unor soluții de motivare a elevilor pentru examenele naționale, elaborare PDI, justificarea cererilor de finanțare, adaptare planificări etc.).

De ce investigăm interesele și preocupările elevilor?

Este bine știut faptul că investigarea și centrarea activităților de învățare pe interesele și preocupările elevilor contribuie la captarea atenției și responsabilizarea acestora față de învățare. Programul „Școala altfel” încurajează cadrele didactice să experimenteze noi soluții de a integra interesele de zi cu zi ale copiilor/ adolescenților în activitățile de învățare.

Cine investighează interesele și preocupările elevilor?

Conform Metodologiei de organizare a programului național „Școala altfel”, investigarea preocupărilor elevilor este realizată de echipa de coordonare în colaborare cu învățătorii/ diriginții unității de învățământ.

Când investigăm?

Perioada de investigare se va stabili la nivelul unității de învățământ prin decizia Consiliului profesoral.

Ce investigăm?

Investigăm interesele și preocupările de zi cu zi ale copiilor preșcolari/ elevilor și modul în care aceștia și-ar dori să și le satisfacă. Interesele și preocupările elevilor pot fi din diverse arii:

- Dezvoltarea personală;
- Relaționarea cu prietenii și familia;
- Orientarea vocațională;
- Voluntariat, acțiuni civice, protecția mediului;
- Sport și sănătate;
- Înțelegerea unor fenomene sociale, politice, fizice, biologice etc.;
- Cunoașterea unor personaje, personalități, istoriei și/sau altor culturi și civilizații;
- Exprimare și/sau cunoaștere artistică și a patrimoniului cultural etc.

Cum investigăm?

Investigarea intereselor și preocupărilor copiilor preșcolari/ elevilor poate fi realizată prin diverse metode. Cea mai bună strategie este cea creată în echipă, la nivelul unității de învățământ. Fiecare școală e diferită și are nevoie de soluții personalizate, create de profesori, elevi, părinți și parteneri din comunitate. Puteți consulta exemplele din Anexa 1.

2.3. Alcătuirea ofertei programului „Școala altfel”

REȚINEȚI:

- ✓ Asigurați-vă că toate cadrele didactice, elevii, părinții și partenerii sunt informați până când și în ce format pot să propună activități în oferta „Școala altfel” a unității dumneavoastră de învățământ;
- ✓ Solicitați de la cadrele didactice/ elevi/ părinți/ parteneri informațiile minim necesare (consultați Anexa 2 pentru un model);
- ✓ Implicați elevii în colectarea și centralizarea propunerilor de activități pentru elaborarea ofertei programului „Școala altfel”.

Ce este oferta programului „Școala altfel”?

Oferta programului reprezintă totalitatea activităților de învățare propuse copiilor preșcolari/ elevilor din unitatea dumneavoastră de învățământ de către cadrele didactice, elevi, părinți și/sau parteneri.

De ce alcătuim o ofertă a programului „Școala altfel”?

Oferta programului „Școala altfel” va asigura elevilor posibilitatea să aleagă activitățile la care vor să participe, ceea ce contribuie la responsabilizarea acestora față de învățare și exersarea abilității de personalizare a traseului propriu de învățare.

Cine alcătuiește oferta programului „Școala altfel”?

Conform metodologiei de organizare a programului național „Școala altfel”, oferta este alcătuită de echipa de coordonare folosind activitățile propuse de cadrele didactice, elevii, părinții și/sau partenerii unității de învățământ.

Când alcătuim oferta „Școala altfel”?

Perioada de colectare a propunerilor cadrelor didactice, elevilor, părinților și/sau partenerilor unității de învățământ și de alcătuire a ofertei se va stabili la nivelul unității de învățământ prin decizia Consiliului profesoral.

Cum alcătuim oferta „Școala altfel”?

Pentru elaborarea ofertei „Școala altfel”, puteți solicita cadrelor didactice, elevilor, părinților și/sau partenerilor unității de învățământ să vă comunice, până la un termen prestabilit, un set minim de informații privind activitatea de învățare propusă (consultați Anexa 2 pentru un model).

2.4. Elaborarea orarului „Școala altfel”

Ce este orarul programului „Școala altfel”?

Orarul „Școala altfel” oferă informații cu privire la activitățile zilnice în care sunt implicați copiii preșcolari, elevii, cadrele didactice, părinții sau partenerii unității de învățământ.

Cine elaborează orarul programului „Școala altfel”?

Conform metodologiei de organizare a programului național „Școala altfel”, orarul este elaborat de echipa de coordonare pe baza opțiunilor exprimate de elevi, cu sprijinul învățătorilor/ diriginților.

Când elaborăm orarul programului „Școala altfel”?

Perioada de elaborare a orarului programului național „Școala altfel” se va stabili la nivelul unității de învățământ prin decizia Consiliului profesoral.

Cum elaborăm orarul programului „Școala altfel”?

Elaborarea orarului programului „Școala altfel” astfel încât să oferiți posibilitatea elevilor să aleagă activitățile la care să participe necesită o **colaborare** strânsă între toți cei implicați: echipa de coordonare, cadre didactice, elevi și parteneri.

Primul pas în vederea elaborării orarului „Școala altfel” este **centralizarea opțiunilor copiilor preșcolari/ elevilor**. Mai jos puteți consulta **3 soluții** de centralizare a opțiunilor copiilor preșcolari/ elevilor propuse de unitățile de învățământ consultate în elaborarea acestui ghid.

Indiferent de soluție, afișați într-un loc vizibil prezentările succinte ale propunerilor de activități (codate), îndrumați elevii să le citească, să aleagă activități zilnice la care vor să participe și să-și noteze ora, locația, codul și titlul activității.

- **Soluția 1:** Îndrumați învățătorii/ diriginții să centralizeze opțiunile elevilor și să verifice dacă toți elevii unei clase sunt implicați în activități zilnice.
- **Soluția 2:** Îndrumați elevii să se înscrie direct la profesorul coordonator al activității alese. Îndrumați fiecare cadru didactic să centralizeze elevii înscriși la activitățile propuse și să-i selecteze în ordinea primului sosit – primul servit. Îndrumați învățătorii/diriginții să verifice dacă toți elevii unei clase sunt implicați în activități pe parcursul întregului program.
- **Soluția 3:** Îndrumați elevii să aleagă online activitățile la care doresc să participe. Folosiți platforma Google (<https://www.google.com/forms/about/>) pentru centralizarea opțiunilor. Îndrumați învățătorii/ diriginții să verifice dacă toți elevii unei clase sunt implicați în activități pe parcursul întregului program.

REȚINEȚI:

Indiferent de soluție, afișați într-un loc vizibil prezentările succinte ale propunerilor de activități (codate), îndrumați elevii să le citească, să aleagă activități zilnice la care vor să participe și să-și noteze ora, locația, codul & titlul activității.

3. Monitorizarea programului „Școala altfel”

De ce monitorizăm programul „Școala altfel”?

Pe parcursul derulării programului „Școala altfel”, echipa de coordonare, cadrele didactice, elevii, părinții și partenerii vor descoperi noi resurse/ soluții și se vor confrunta cu diverse provocări. Monitorizarea contribuie la îmbunătățirea și ajustarea programului pe parcursul derulării acestuia.

Cine monitorizează programul „Școala altfel”?

Conform metodologiei, programul „Școala altfel” este monitorizat de directorul unității de învățământ cu sprijinul echipei de coordonare.

Când monitorizăm programul „Școala altfel”?

Conform metodologiei, programul „Școala altfel” este monitorizat pe parcursul derulării acestuia conform calendarului stabilit la nivelul unității de învățământ prin decizia Consiliului profesoral.

Cum monitorizăm programul „Școala altfel”?

Monitorizarea programului poate fi făcută prin observație, ședințe, discuții informale și alte instrumente specifice. În monitorizarea programului „Școala altfel” puteți urmări:

- Nivelul de satisfacție al celor implicați;
- Rezultatele planificate și neplanificate obținute de cadrele didactice, elevi și parteneri;
- Dificultățile cu care se confruntă cei implicați și soluțiile pe care le-au găsit;
- Evoluția colaborării cu partenerii implicați în programul „Școala altfel”;
- Prezența elevilor și cadrelor didactice (consultați Anexa 7 pentru un model de monitorizare a prezenței).

4. Valorificarea rezultatelor „Școlii altfel”

Întrebări preliminare:

Înainte de a parcurge acest capitol, vă invităm să vă gândiți cum ați răspunde la următoarele întrebări:

- Ce credeți despre importanța învățării din experiențele trecute, negative și/sau pozitive?
- În urma edițiilor anterioare ale programului „Școala altfel”, cum ați analizat/ reflectat asupra experienței programului „Școala altfel”?
- În urma edițiilor anterioare ale programului „Școala altfel”, cum s-a produs schimbul de experiență între cadrele didactice ale unității de învățământ?
- În urma edițiilor anterioare ale programului „Școala altfel”, ce soluții ați identificat pentru îmbunătățirea activității colectivului didactic/ unității de învățământ?

Conform metodologiei de organizare a programului „Școala altfel”, la trei săptămâni după încheierea programului, directorul va conduce o întâlnire a consiliului profesoral

de reflecție asupra rezultatelor. Alegeți 3–5 întrebări la care doriți să aflați răspunsul în cadrul acestei întâlniri:

- Ce satisfacții au avut toți cei implicați în cadrul programului „Școala altfel”?
- Ce schimbări s-au observat toți cei implicați în atitudinea și preocupările copiilor preșcolari/ elevilor?
- Ce nevoi și dificultăți s-au identificat toți cei implicați în rândul copiilor preșcolari/ elevilor? Ce soluții de prevenire, sprijin sau remediere sunt propuse?
- Ce activități de învățare, experimentate în „Școala altfel”, își doresc cadrele didactice să adapteze pentru folosirea în cadrul proceselor educative organizate pe discipline școlare?
- Cum apreciază cadrele didactice colaborarea cu partenerii? (aspecte pozitive-negative)
- Ce rezultate ar putea fi făcute publice pentru a îmbunătăți imaginea școlii?
- Cum poate fi îmbunătățit modul de organizare a programului „Școala altfel”/ sprijinul oferit din partea conducerii unității de învățământ?

REȚINEȚI:

Organizarea întâlnirii de reflecție într-un mod **participativ** contribuie la:

- ✓ Creșterea coeziunii în rândul cadrelor didactice;
- ✓ Schimbul de experiență între cadrele didactice și toți cei implicați;
- ✓ Soluționarea dificultăților de organizare a programului „Școala altfel”.

Metode participative pentru organizarea consiliului profesoral:

Cercul de discuție – Într-un colectiv didactic mic/mediu și o sală care permite așezarea participanților în cerc, echipa de coordonare adresează pe rând întrebările considerate relevante. În funcție de timpul avut la dispoziție, pot fi colectate răspunsuri orale de la fiecare persoană prezentă sau în mod aleator. Pentru facilitarea schimbului de bune practici, cei prezenți pot fi grupați în perechi pentru a discuta în detaliu anumite teme/ întrebări .

Cafeneaua publică – Într-un colectiv didactic mediu/ mare și o sală sau mai multe care permit așezarea profesorilor sau participanților la 5–7–10 mese (numărul de mese va fi egal cu numărul întrebărilor considerate relevante), echipa de coordonare va organiza o cafenea publică. Fiecărei mese de discuții îi va fi distribuită o întrebare și o gazdă. Colectivul didactic va fi împărțit într-un număr de grupe egal cu numărul meselor. Pe parcursul cafenelei publice, fiecare grup se va muta de la o masă la alta, la un anumit semnal (intervale de 10–15 min) și va răspunde la întrebarea mesei, adresată de gazdă. Gazdele meselor vor adresa și clarifica întrebarea corespunzătoare mesei, vor nota răspunsurile primite de la grupuri și vor rezuma răspunsurile notate de la grupurile precedente. La finalul activității, toate gazele vor prezenta în plen ideile colectate de la colectivul didactic. Mai multe detalii aici: <http://www.nonformalii.ro/metode/cafenea-publica>.

Grupuri de discuție – Într-un colectiv didactic mediu/ mare și o sală sau mai multe care permit așezarea profesorilor sau participanților la 3–9 mese, echipa de coordonare va împărți participanții în grupe de 5–10 persoane și va distribui fișe cu întrebările considerate relevante. Fiecare masă va avea o gazdă care va clarifica instrucțiunile fișei și va nota răspunsurile. La finalul activității, toate gazdele vor prezenta în plen ideile colectate de la colectivul didactic.

REȚINEȚI:

Conform metodologiei de organizare a programului „Școala altfel”, raportul programului se va realiza pe baza discuțiilor din cadrul întâlnirii de reflecție (consultați Anexa 8 pentru un model de raport). Reduceți eforturile birocratice prin includerea acestui raport în raportul anual al unității de învățământ.

5. Cum poți motiva cadrele didactice, elevii, părinții și partenerii să contribuie la organizarea programului „Școala altfel”?

Consultările pe baza cărora s-a dezvoltat acest ghid au arătat că există unități de învățământ care se confruntă cu lipsa motivației cadrelor didactice, elevilor, părinților sau partenerilor pentru implicarea în organizarea programului „Școala altfel” și derularea activităților de învățare. Vă invităm să vă puneți unii în papucii altora, să căutați un scop comun și să organizați un program „Școala altfel” în care contribuția fiecăruia e binevenită și apreciată.

Enumerăm aici câteva soluții care pot să conducă la implicarea cu succes a tuturor părților:

- Asigurați-vă că toată lumea are toate informațiile de care are nevoie pentru a participa cu succes la desfășurarea programului „Școala altfel”;
- Răspundeți la întrebări și sprijiniți cadrele didactice, elevii și partenerii să proiecteze activități care să le aducă satisfacții;
- Discutați cu profesorii despre provocările (ex. „nu are încredere în sine!”, „nimic nu îi interesează!”, „nu știu să învețe” etc.) pe care le întâmpină în lucru cu elevii, încurajați-i să valorifice „Școala altfel” pentru a progresa în rezolvarea acestor probleme;
- Recomandați-le să proiecteze activități în colaborare cu alte cadre didactice, elevi sau parteneri;
- Asigurați-vă că vocea tuturor este auzită în acest proces (profesori, elevi, personal administrativ, reprezentanți ai elevilor, părinților și comunității);
- În urma desfășurării programului „Școala altfel”, identificați împreună rezultatele pozitive, dificultățile și posibilele soluții de îmbunătățire;
- Marcați finalul programului „Școala altfel” cu un moment de mulțumire și celebrare.

REȚINEȚI:

Dacă vă doriți cadre didactice, elevi, părinți și parteneri motivați, folosiți programul „Școala altfel” pentru a experimenta activități comune și a crește coeziunea dintre aceștia.

IV. Instrumente de lucru

Anexa 1 – Metode de investigare a intereselor copiilor preșcolari/ elevilor

1. Interviu de grup/ Focus grupul

Interviul de grup/ Focus grupul poate fi folosit de învățători/ diriginți/ profesori/ reprezentanți ai elevilor pentru a investiga interesele și preocupările elevilor grupați pe clase sau aleator. În școlile mari se pot organiza focus-grupuri cu reprezentanți ai elevilor/ elevi înscriși aleator la discuții organizate după programul școlar. Focus grupul poate fi realizat pe baza unei grile de întrebări care va fi adaptată în funcție de răspunsurile primite. Exemplu de întrebări ce pot fi adresate elevilor:

1. Ce vă doriți să aflați/descoperiți/învățați nou în cadrul programului „Școala altfel”?
2. Ce curiozități aveți despre voi înșivă?
3. Ce vă atrage atenția în lumea înconjurătoare și căutați o explicație?
4. Ce pasiuni aveți? // Ce vă place să faceți în timpul liber? // Dintre acestea, ce v-ați dori să învățăm împreună în cadrul programului „Școala altfel”?
5. Ce curiozități aveți privind ...
 - Dezvoltarea personală;
 - Relaționarea cu prietenii și familia;
 - Orientarea profesională;
 - Voluntariat, acțiuni civice, protecția mediului;
 - Sport și sănătate;
 - Înțelegerea unor fenomene sociale, politice, fizice, biologice etc.;
 - Cunoașterea unor personaje, personalități, istoriei și/sau altor culturi și civilizații;
 - Exprimare și/sau cunoaștere artistică și a patrimoniului cultural;
 - Petrecerea timpului liber.
6. La ce activități ai vrea să participi în săptămâna „Școala altfel”? Ce ai vrea să înveți din aceste activități?
7. Cum doriți să vă implicați în organizarea programului „Școala altfel” astfel încât să se îndeplinească dorințele voastre?

2. Cafeneaua publică

Cafeneaua publică – la nivelul școlii poate fi organizată, în afara programului școlar, o cafenea publică la care să participe chiar până la 80 elevi (ex. reprezentanți ai claselor). Anterior evenimentului, reprezentanții claselor vor colecta idei de la colegi pe câteva teme prestabilite (vezi grila de mai sus). Pentru organizarea unei

cafenele publice pentru 80 elevi și 6 mese, e nevoie de acces la o sală/mai multe săli cu mobilier mobil, minim 6 mese & 15 scaune, 120 min, 6 gazde (profesori sau elevi), 12 foi de desen/ flipchart, 6 markere. Aici (<http://www.nonformalii.ro/metode/cafenea-publica>) este descrisă în detaliu metoda cafenelei publice.

Inspirație: Centrul de Resurse pentru participare publică are aici o colecție de metode de participare care pot fi adaptate pentru investigarea preocupărilor și intereselor elevilor la nivelul unității școlare. Le urăm succes celor mai curajoase școli!

3. Chestionar

Chestionarul poate fi aplicat tuturor elevilor din școală sau unui grup de elevi aleși aleator. Chestionarele pot fi aplicate pe hârtie sau online (folosind platforme precum Google Forms, vezi aici <https://docs.google.com/forms/>, poți citi instrucțiuni de utilizare în limba engleză/ franceză/ spaniolă: https://support.google.com/docs/topic/6063584?hl=en&ref_topic=1360904) la ora de TIC sau pe calculatorul/ telefonul personal al elevului. Chestionarul poate include întrebări închise (cu opțiuni de alegere) sau deschise (răspuns conceput). Exemplu de întrebări ce pot fi adresate elevilor:

1. Ce pasiuni ai?
2. Conform pasiunilor tale, ce ai vrea să înveți pe parcursul săptămânii „Școala altfel”?
3. Ce curiozități ai despre tine însăși (personalitate, orientare în carieră, relații cu prietenii și familia)?
4. Ce îți atrage atenția în lumea înconjurătoare și ai vrea să înțelegi mai bine?
5. Notează de la 1 la 5 cât de mult ți-ai dori să participi la o activitate pe următoarele teme pe parcursul săptămânii „Școala altfel”:
 - Dezvoltarea personală;
 - Relaționarea cu prietenii și familia;
 - Orientarea profesională;
 - Voluntariat, acțiuni civice;
 - Protecția mediului;
 - Sport;
 - Sănătate;
 - Înțelegerea unor fenomene sociale, politice, fizice, biologice etc.;
 - Cunoașterea unor personaje, personalități, istoriei și/sau altor culturi și civilizații;
 - Exprimare și/sau cunoaștere artistică și a patrimoniului cultural;
 - Petrecerea timpului liber.
6. La ce tip de activități ai vrea să participi în săptămâna „Școala altfel”?
7. Dorești să te implici în organizarea programului „Școala altfel”?
 - Da (mergi la întrebările 8–10);
 - Nu.

8. Cum dorești să te implici în organizarea programului „Școala altfel”?

9. Care este numele tău?

10. Care e numele dirigintelui tău?

11. În ce clasă ești?

a V-a;

a VI-a;

a VII-a;

a VIII-a.

Anexa 2 – Model: Fișă de descriere a unei propuneri pentru oferta programului „Școala altfel”

Instrucțiuni de utilizare: Predați această fișă completată echipei de coordonare pentru înscrierea activității în oferta „Școala altfel” și informarea elevilor până la data _____.

Cod (se va completa de către echipa de coordonare)	
Titlul activității (maxim 4 cuvinte)	
Profesori implicați	
Elevii vizați (nivel, an, clasă, etc.)	
Parteneri	
Locația	
Ziua și durata	
Descrierea activității (maxim 150 de cuvinte)	
Resurse/ condiții speciale (dacă e cazul)	

Anexa 3 – Model: Fișa de opțiuni a elevilor

Instrucțiuni de utilizare: Fiecare elev va completa această fișă cu codurile activităților la care doresc să participe. Fișa va fi predată învățătorului/ dirigintei, comunicată profesorului coordonator de activitate sau completată online, în funcție de strategia aleasă la nivelul unității de învățământ. În funcție de strategia aleasă la nivelul unității de învățământ, elevii pot nota pentru 1–3–5 opțiuni în ordinea preferințelor.

Clasa:					
Nume și prenume:					
	Luni	Marți	Miercuri	Joi	Vineri
08:00 – 11:00	1. Cod ____	1. Cod ____	1. Cod ____	1. Cod ____	1. Cod ____
	2. Cod ____	2. Cod ____	2. Cod ____	2. Cod ____	2. Cod ____
	3. Cod ____	3. Cod ____	3. Cod ____	3. Cod ____	3. Cod ____
11:15 – 14:00	1. Cod ____	1. Cod ____	1. Cod ____	1. Cod ____	1. Cod ____
	2. Cod ____	2. Cod ____	2. Cod ____	2. Cod ____	2. Cod ____
	3. Cod ____	3. Cod ____	3. Cod ____	3. Cod ____	3. Cod ____

Anexa 4 – Model: Fișă de centralizare a opțiunilor elevilor de către învățători/ diriginți

Instrucțiuni de utilizare: Această fișă poate fi folosită de învățători/ diriginți în cazul unităților de învățământ care aleg soluția 1, vezi capitolul II, subcapitolul 5.

Nume și prenume diriginte/ învățător:				
Clasa:				
	08:00 – 10:45		11:10 – 13:00	
	Cod activitate:	Elevi:	Cod activitate:	Elevi:
Luni				
Marti				
Miercuri				
Joi				
Vineri				

Anexa 5 – Model: Fișă de centralizare a elevilor înscriși la activitățile derulate de un cadru didactic/ o echipă didactică

Cadru didactic: Laura Borbe					
	Luni	Marți	Miercuri	Joi	Vineri
08:00 – 11:00	Teatru Forum I Sala 306	Activ.: Locație:	Activ.: Locație:	Activ.: Locație:	Activ.: Locație:
	Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A) Leonte Ștefan (VII A)	Elevi:	Elevi:	Elevi:	Elevi:
08:00 – 11:00	Activ.: Locație: Elevi:	Activ.: Locație: Elevi:	Activ.: Locație: Elevi:	Activ.: Locație: Elevi:	Activ.: Locație: Elevi:

Anexa 6 – Model: Orar „Școala altfel”

Orarul programului „Școala altfel” va fi realizat de echipa de coordonare, afișat în unitatea de învățământ/ comunicat cadrelor didactice, elevilor și părinților și raportat Inspectoratului Școlar Județean.

Clasele V–VIII

Locații	Luni, 21 martie		Marți, 22 martie		Miercuri, 23 martie	
	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00
Sala 306	07 Teatru Forum1 Marin Laura	08 Teatru Forum2, Marin Laura	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator
Sala 307	10 Vizionare de film, Alis Maria	01 Jocuri pe calculator, Blaga Mia	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator
Sala 308	40 Voluntariat de la A la Z, Harpa Alina	35 Viitor medic, Mocanu Mihai	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator

Locații	Joi, 24 martie		Vineri, 27 martie	
	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00
Sala 306	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator
Sala 307	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator
Sala 308	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator	Cod Activitate Coordonator

Clasele IX–XII

Locații	Luni, 21 martie		Marți, 22 martie		Miercuri, 23 martie	
	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00
Sala 309	<i>23 Orientare profesională 1, Marin Laura</i>	<i>08 Teatru Forum2, Marin Laura</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>
Sala de sport	<i>07 Jocuri de echipă1, Bota George</i>	<i>41 Jocuri de echipă2, Bota George</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>
Biblioteca orașului	<i>13 Vânătoare de comori, Miu Mariu</i>	<i>22 Vânătoare de comori, Miu Maria</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>

Locații	Joi, 24 martie		Vineri, 27 martie	
	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00	08:00 – 11:00	11:15 – 14:00
Sala 309	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>
Sala de sport	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>
Biblioteca orașului	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>	<i>Cod Activitate Coordonator</i>

Anexa 7 – Model: Fișe de monitorizare a prezenței

Fișa 1 poate fi folosită pentru monitorizarea prezenței de către cadrele didactice. Profesorii vor nota elevii prezenți/ absenți pe tot parcursul programului „Școala altfel” și la finalul activității/ zilei, vor nota eventualele absențe în catalog, la rubrica Purtare.

Titlul activității, profesor coordonator, data, ora (Teatru Forum, Marin Laura, 21 martie, 08:00 – 14:00)			
N r. Crt.	Elevi înscriși (nume, prenume)	Elevi înscriși (Clasa)	Prezență
1	Buraga Maria	V	X
2	Marin Bianca	VIII	Absent
3	Popescu Mihai	VII	X
4	Boldor Gabriel	V	X

Fișa 2 poate fi folosită de fiecare elev, predată dirigintelui în săptămâna următoare programului „Școala altfel”, alături de motivarea absențelor, dacă e cazul.

Nume și prenume elev (Buraga Maria)			
N r. Crt.	Titlul activității, profesor coordonator, data, ora la care s-a înscris	Prezență	Semnătură profesorul responsabil de activitate
1	Teatru Forum, Marin Laura, 21 martie, 08:00 – 14:00	X	
2	Vreau să lucrez în IT, Blaga Mia	Absent	
3			
4			

Anexa 8 – Model: Raport sintetic

Raport „Școala altfel”

A. Date generale

1. Numele unității de învățământ:
2. Directorul unității:
3. Echipa de coordonare:
4. Perioada de desfășurare a programului „Școala altfel”:
5. Date cantitative:

Rată de prezență elevi:	Rată de prezență cadre didactice:

B. Rezultate

1. Activități utile pentru satisfacerea intereselor copiilor preșcolari/ elevilor:

Nivel (*în funcție de caz)	Ce interese/ preocupări ați identificat în rândul copiilor preșcolari/ elevilor? (pe scurt, *300 de cuvinte)	Dați 5–10 exemple de activități care s-au dovedit utile pentru satisfacerea intereselor copiilor preșcolari/ elevilor? (conform feedback-ului și mărturiilor de la elevi și părinți, profesori, pe scurt, *300 cuvinte)
Preșcolar și grădiniță		
Clasele I–IV		
Clasele V–VII		
Clasele IX–XII		

2. Activități utile pentru dezvoltarea competenței de învățare și abilităților socio-emoționale:

Nivel (*în funcție de caz)	Dați 5-10 exemple de activități pe care cadrele didactice le consideră eficiente și își doresc să le integreze în restul anului școlar pentru dezvoltarea... (pe scurt, *300 de cuvinte)	Rolul partenerilor în proiectarea și derularea activităților (*dacă e cazul)
Preșcolar și grădiniță	... competenței de învățare?	
	... abilităților socio-emoționale?	
Clasele I-IV	... competenței de învățare?	
	... abilităților socio-emoționale?	

3. Organizarea „Școlii altfel” – satisfacții și lecții învățate

1. Ce satisfacții au avut cadrele didactice în urma implementării programului „Școala altfel”? (*maxim 200 de cuvinte*)

.....

2. Ce aspecte ale organizării programului „Școala altfel” au funcționat foarte bine în unitatea dvs. de învățământ? (*maxim 150 de cuvinte*)

.....

3. Ce provocări ați avut în organizarea programului „Școala altfel”?
Ce soluții ați identificat pentru a le preveni anul viitor? (*maxim 150 de cuvinte*)

.....

4. Ce sugestii aveți pentru îmbunătățirea metodologiei și ghidului „Școala altfel”? (*maxim 150 cuvinte*)

.....

FELICITĂRI!

Anexa 9 – Modele: Chestionare feedback

Model chestionar feedback pentru elevi cu referire la întregul program

Enunț	Încercuți cifra corespunzătoare				
1=maxim, 5 =minim	1	2	3	4	5
1. Activitățile la care am participat au răspuns intereselor mele	1	2	3	4	5
2. Activitățile la care am participat au răspuns așteptărilor mele	1	2	3	4	5
3. Activitățile la care am participat au fost bine organizate	1	2	3	4	5
4. Apreciez implicarea mea ca fiind...	1	2	3	4	5
5. Apreciez implicarea colegilor ca fiind...	1	2	3	4	5
6. Apreciez modul de relaționare cu profesorii ca fiind...	1	2	3	4	5
7. Am descoperit lucruri despre mine	1	2	3	4	5
8. Am descoperit lucruri noi pe teme propuse în activități	1	2	3	4	5
9. Am învățat lucruri utile pentru viața mea de zi cu zi	1	2	3	4	5
10. M-am simțit bine/ distrat/ relaxat	1	2	3	4	5

Notă: Chestionarul se poate aplica unui număr de 5 elevi/ clasă, aleator.
Chestionarul se va adapta pe nivel de primar, gimnaziu, liceu.

Model chestionar feedback pentru părinți cu referire la întregul program

Enunț	Încercuți cifra corespunzătoare				
1=maxim, 5 =minim	1	2	3	4	5
1. Activitățile la care a participat copilul meu au răspuns intereselor lui	1	2	3	4	5
2. Activitățile la care a participat copilul meu au răspuns așteptărilor sale	1	2	3	4	5
3. Activitățile la care a participat copilul meu au fost bine organizate	1	2	3	4	5

4. Am primit la timp toate informațiile necesare despre activități	1	2	3	4	5
5. Apreciez implicarea profesorilor ca fiind...	1	2	3	4	5
6. Apreciez modul relaționare al profesorilor cu copilul meu ca fiind...	1	2	3	4	5
7. Apreciez implicarea mea, ca părinte, în aceste activități ca fiind...	1	2	3	4	5
8. Am observat la copilul meu o schimbare de atitudine	1	2	3	4	5
9. Copilul meu a declarat că a învățat lucruri utile pentru viața de zi cu zi	1	2	3	4	5
10. Copilul meu s-a simțit bine/ distrat/ relaxat	1	2	3	4	5

Notă: Chestionarul se poate aplica unui număr de 5 părinți/ clasă, aleator

Model chestionar feedback pentru profesori cu referire la întregul program

Enunț	Încercuiți cifra corespunzătoare				
	1	2	3	4	5
1=maxim/ excelent, 5= minim/ nesatisfăcător	1	2	3	4	5
1. Activitățile pe care le-am implementat au fost bine receptate de elevi	1	2	3	4	5
2. Activitățile pe care le-am implementat au răspuns nevoilor elevilor	1	2	3	4	5
3. Activitățile la care le-am implementat au fost bine organizate	1	2	3	4	5
4. Am primit sprijin real din partea partenerilor	1	2	3	4	5
5. Apreciez implicarea Comisiei, în program, ca fiind	1	2	3	4	5
6. Apreciez modul relaționare al elevilor cu mine ca fiind	1	2	3	4	5
7. Apreciez implicarea elevilor, în aceste activități, ca fiind	1	2	3	4	5
8. Am observat la elevi o schimbare de atitudine în bine	1	2	3	4	5
9. Elevii au învățat lucruri utile pentru viața de zi cu zi	1	2	3	4	5
10. Elevii s-a simțit bine/ distrat/ relaxat	1	2	3	4	5

Notă: Chestionarul se poate aplica tuturor profesorilor, învățătorilor.

Anexa 10 – Modele: Fișă de proiectare detaliată a activităților din „Școala altfel”

Acesta e un instrument de lucru al cadrului didactic, vă invităm să-l folosiți în funcție de nevoi.

Proiectarea activității	
Titlul activității	
Parteneri	
Grup țintă (nivel, an, clasă etc.)	
Interesele vizate ale elevilor	
Obiectivul privind dezvoltarea competențelor de învățare și a abilităților socio-emoționale	
Descrierea activității	
Întrebări de reflecție	
Metoda de evaluare	
Descriptorii de performanță	
Ziua și durata	

Locația	
Resurse necesare	
Autorefecție după implementarea activității	
Total elevi prezenți	
Impactul asupra elevilor și/sau altor beneficiari	
Ce poate fi îmbunătățit?	
Ce poate fi folosit în procesul de predare–evaluare pe discipline?	

Anexa 11 – Colecție de pagini web și culegeri de metode activ–participative

Autor	Titlul	Conținut	Adresă web:	Limba
A.L.E.G. România	Jocuri de echipă	Jocuri de echipă	http://aleg-romania.eu/wp-content/uploads/2013/09/Jocuri-de-echipa_Cutia-Magica.pdf	Română
A.L.E.G. România	Stima și respectul de sine	Plan de lecție	http://aleg-romania.eu/wp-content/uploads/2013/09/Plan-de-lectie_Stima-si-respectul-de-sine.pdf	Română
ANPCDEFP	Nonformalii	Metode de educație non-formală	http://www.nonformalii.ro/metode	Română
Amelia BACIU & co	Educația părinților	Ghid	http://www.pentrueducatie.ro/_upload/doc/Educa%C5%A3ia%20p%C4%83rin%C5%A3ilor.pdf	Română
Arne Gillert Mohamed & co	Învățarea interculturală	Învățarea interculturală-kit	http://www.youth.ro/docs/tkit4.pdf	Română
Apprendre a eduquer	Jeux et creativite Archives	Activități non-formale Jocuri	http://apprendreaeduquer.fr/category/jeux-activites-ludiques-et-creatives-eveil/	Franceză
Asociația Tineri pentru Europa de Mâine Târgoviște	Suport curs educație non-formală	Manual de metode	http://www.bjdb.ro/retea/docs/SUPPORT%20CURS%20EDUCATIE%20NONOFORMALA.pdf	Română
Asociația European Youth Echange Moldova	Cartea mare a jocurilor	Jocuri	http://www.marinpredapitesti.ro/wp-content/uploads/2013/11/Cartea-mare-a-jocurilor.pdf	Română

Asociația Mozaic	Activități educative non-formale	Broșură	http://www.nonformalii.ro/uploads/resurse/fisiere/brosura_EYEV.pdf	Română
Alliance	Energisers	Energisers	https://www.ndi.org/files/Energisers.pdf	Engleză
Bob Pike Christopher Busse	Manual	Activități, Jocuri	http://www.jandwyer.com/wp-content/uploads/2014/07/101_More_Games_for_Trainers.pdf	Engleză
Cercetașii României	100 de idei de educație non-formală	Manual	http://www.scout.ro/wp-content/uploads/2013/10/Manual-100-de-idei-de-educatie-non-formala.pdf	Română
Compass	Compass	Manual for human rights education with young people	http://www.coe.int/t/dg4/eycb/Source/Compass_2012_FINAL.pdf	Engleză
Cristian Păun	Metode	Metode de predare/ învățare bazate pe stimularea creativității	http://www.bp-soroca.md/pdf/metode%20de.pdf	Română
B.O.R.	Creștin Ortodox	Povestiri cu tâlc	http://www.crestinortodox.ro/povestiri-talc/pagina-3/	Română
Didactic	Didactic	Resurse, Documente	www.didactic.ro	Română
Edutopia	Edutopia	Metode Articole de specialitate Studii în domeniu	http://www.edutopia.org/	Engleză
EYP Academy	New energizers	Energizers	http://eyp.org/EYPInfo/GuidesMaterials/Guides/Energisers_2011.pdf	Engleză
Free stories for kids	Free stories for kids	Povești	http://freestoriesforkids.com/	Engleză

Funskool and TOOBEEZ Brands	Film	Exerciții de team building	https://www.youtube.com/watch?v=kdWB A9gNFZY	Engleză
Fundația Life	Metode creative folosite în activitățile de tineret	Metode creative	http://lucratoruldetineret.ro/file/view/4860/metode-creative-folosite-in-activitatile-de-tineret	Română
Fundația Est-Europeană	Cartea mare a jocurilor	Jocuri	http://www.tineri.md/files/4513_cartea_mare_a_jocurilor.pdf	Română
Fundația Noi Orizonturi	Activități experiențiale	Exemple de planuri de lecții în care se folosește învățarea experiențială Calendarul profesorului experiențial	http://arhitectiieducatiei.ro	Română
Fundația Noi Orizonturi	Activități „Școala altfel”	Bază de date online cu 200+ activități care se pot folosi în „Școala altfel”	http://impact-clubs.org/ro/stiri/activitati-impact	Română
Insight	40 Icebreakers for small groups	Jocuri de spargere a gheții	https://insight.typepad.co.uk/40_icebreakers_for_small_groups.pdf	Engleză
Moral stories	Moral stories	Povești	http://www.moralstories.org/tag/responsibility/	Engleză
Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice	Activități înscrise în concursul „Școala altfel”	Activități înscrise în concursul „Școala altfel”	http://sae.edu.ro/2016/votare/	Română
Natura 2000	Natura: Dascăl pentru dascăli	Ghid educativ	http://www.natura2000.transilvania.ro/despre-proiect/studii-si-publicatii/manual-natura-dascal-pentru-dascalii	Română

Natura 2000	Copiii și Natura 2000	Colecție de jocuri în natură	http://www.natura2000.transilvania.ro/despre-proiect/studii-si-publicatii/copiii-snatura-2000-colectie-de-jocuri-in-natura	Română
North Yorkshire Youth	Team building Games	Activități, Jocuri	http://www.nyy.org.uk/sites/default/files/youth_resource/Team%20Building%20Games.pdf	Engleză
Oakwood	Life stories	Povești	http://www.oakwood.edu/goldmine/quote-book/life_stories.pdf	Engleză
Povești cu tâlc	Povești cu tâlc	Povești	http://www.povesticutalc.ro/	Română
Povești cu tâlc	Povești cu tâlc	Povestiri cu tâlc	http://povestiri-cu-talc.blogspot.ro/	Română
Roata Mare	Roata Mare	Activități educative pentru copii	https://roatamare.com/	Română
Roger Darlington	Stories to make you think	Povești	http://www.rogerdarlington.me.uk/stories.html	Engleză
Salto Youth	Metode non-formale pentru depășirea barierelor lingvistice	Manual	https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-951/Brosura%20VAF%20-%20RO.3%20-%20Metode%20non-formale%20pentru%20depasirea%20barierelor%20lingvistice.pdf?	Română
Salto Youth	Salto-Youth Toolbox	Instrumente, metode	https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/	Engleză
Salto Youth	Salto-Youth	Instrumente, metode	https://www.salto-youth.net	Engleză
Salto Youth	Salto-Youth	Metode non-formale	https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-2694/GP_Tools-For-Learning-in-non-formal-educ_GB_130912_HD.pdf	Engleză

Salvati Copiii	Jocuri de utilizat în timpul orelor de clasă pentru o mai bună înțelegere a conceptelor de siguranță online	Jocuri	http://www.sigur.info/docs/jocuri-si-activitati-de-utilizat-la-orele-de-clasa.pdf	Română
Sparkol	8 Classic storytelling techniques for engaging presentations	Ateliere și cursuri	http://www.sparkol.com/engage/8-classic-storytelling-techniques-for-engaging-presentations/	Engleză
Șerban Derlogea Ghiocel Bota	Activități dinamice	Jocuri	http://www.slideshare.net/Anttonya/160deactivitidynamicejocuripentru-teambuilding	Română
Trainers Warehouse	Time Management Activities	Activitate non-formală	http://blog.trainerswarehouse.com/time-management-activities/	Engleză
Training for Change	Tools – Training for Change	Instrumente, Metode non-formale	https://www.trainingforchange.org/tools	Engleză
Training Cafe	Training Cafe	Metode pentru training, facilitare și alte procese de lucru cu grupuri	http://training-cafe.ro/metode-pentru-training-facilitare-si-alte-procese-de-lucru-cu-grupuri/	Română
Teatru interactiv	Teatru interactiv	Filme	www.youtube.com/teatruinteractiv	Română
Teampedia	Teampedia	Activități de spargere a gheții	http://www.teampedia.net/wiki/index.php?title=Main_Page	Engleză
The Able Trust	Manual	Activități de team building	http://www.serviceandinclusion.org/conf/HSHT-Team-Building-Ice-Breaker-Manual-2008-09.pdf	Engleză

Ultimate camp resource	Ultimate camp resource	Activități pentru tabere	http://www.ultimatecampresource.com/	Engleză
University of Wisconsin-Extension	Team building Activities	Activități de team building	http://www.uwex.edu/ces/4h/clubs/documents/TEAMBUILDING0231.pdf	Engleză
Ungureanu Covăsan Mihai Paul	Metode interactive	Metode interactive	http://ccdmures.ro/cmsmadesimple/uploads/file/rev8sp/invp/invp6.pdf	Română
Waldorf-educație	Povești cu tâlc	Povești cu tâlc	http://waldorf-educatie.ro/povesti-cu-talc-3/	Română
WWF	FLEG Programme	Articol de specialitate	http://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/black_sea_basin/danube_carpathian/our_solutions/forests/fleg_programme/	Engleză
WWF	Cartea Mării Negre	Pachet educativ Metode de educație non-formală	http://www.wwf.ro/ce_facem/educatie_pentru_dezvoltare_durabila/proiecte_finalizate/cartea_mrii_negre/	Română
WWF	Exploratori ai sălbăticiei	Ghid pentru profesori și elevi	http://www.wwf.ro/resurse/publicatii/exploratori_ai_slbticiei/	Română
WWF	European schools for a living planet	Manual	http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/manual_esfalp.pdf	Engleză
Youthwork Practice	Youthwork Practice	Jocuri de grup	http://www.youthwork-practice.com/outdoor-indoor-games-collection.html	Engleză
Zburd	Ba se poate! – Zburd	Film documentar educațional	http://zburd.ro/ba-se-poate/	Română

Anexa 12 – Metode și instrumente de evaluare formativă

1. Descriptorii de performanță și observarea

Evaluarea formativă este foarte bine deservită de **descriptorii de performanță**. Aceștia descriu niveluri calitativ succesive de performanță pentru o anumită abilitate. Elaborarea descriptorilor de performanță este parte a proiectării învățării. Elaborarea lor presupune descrierea unor comportamente specifice în termeni observabili, cât mai clari, care lasă loc la interpretare minimă. Cu cât se descriu mai multe niveluri, cu atât instrumentul este de mai mare ajutor, deoarece surprinde mai detaliat comportamentele care ar indica situarea elevului la un nivel sau altul.

Descriptorii de performanță au avantajul că pot fi folosiți în paralel de către profesor la observarea activității elevilor, ca referință pentru feedback, dar și de către elevi (atât pentru autoevaluare, cât și pentru interevaluare). Este esențial de reținut că descrierea nivelurilor succesive se realizează cu scopul de a-i ghida pe elevi în progresia dezvoltării abilității respective, arătându-le *ce anume face (și nu doar ce știe să facă)* un individ atunci când stăpânește o abilitate modest, bine sau foarte bine.

Exemplificare

Pentru a evalua abilitatea unui elev de a *planifica demersuri de învățare* (vezi competența de învățare), putem construi un set de descriptori de performanță ca cel de mai jos, gândindu-ne ce face (observabil) o persoană care stăpânește foarte bine această abilitate. După aceea, stabilim ce face o persoană care nu stăpânește deloc această abilitate sau o stăpânește la un nivel de bază. Apoi interpolăm nivelurile intermediare.

ABILITATEA DE A PLANIFICA DEMERSURI DE ÎNVĂȚARE (individuale sau ca membru al unui grup)

Nivel superior	Stabilește într-o succesiune logică o serie de pași relevanți pe care îi va urma pentru a învăța ceva. Estimează în mod realist timpul necesar pentru a parcurge fiecare pas. Identifică resursele relevante de care are nevoie pentru fiecare etapă de parcurs. Stabilește de unde va obține resursele necesare. Prevede soluții pentru eventuale întârzieri sau pentru a compensa lipsa unor resurse necesare.
Nivel avansat	Stabilește într-o succesiune preponderent logică pașii de parcurs pentru a învăța ceva. Estimează realist timpul necesar pentru a parcurge toți pașii, în ansamblu. Identifică resurse preponderent relevante pentru majoritatea etapelor de parcurs.

	<p>Stabilește de unde va obține resursele identificate. Cu sprijin, prevede soluții pentru a gestiona eventuale derapaje.</p>
Nivel mediu	<p>Stabilește pași de parcurs, nu neapărat într-o ordine (crono)logică, pentru a învăța ceva. Estimează destul de realist timpul necesar pentru a parcurge toți pașii, în ansamblu. Cu sprijin, identifică resurse relevante pentru învățarea vizată.</p>
Nivel modest	<p>Planifică independent cel mult două elemente (1–2 pași de parcurs sau 1–2 resurse) ale unui plan. Estimează nerealist timpul necesar. Cu sprijin, identifică resurse cu o anumită relevanță pentru învățarea vizată.</p>
Nivel inferior	<p>Urmează planul elaborat de către altcineva pentru a învăța ceva, fără să ia în calcul adecvarea planului la stilul/ obiceiurile proprii de învățare.</p>

Descriptorii de mai sus – ca toți descriptorii – sunt perfectibili. Esențial este ca profesorul să stabilească la ce se așteaptă de la elevi, iar aceștia să înțeleagă cum, prin ce comportamente observabile, pot demonstra că se situează la un nivel sau altul de performanță. În exemplul de mai sus vedem că există nișe între unele niveluri, care pot fi completate prin nuanțarea comportamentelor. De exemplu, între nivelul inferior și cel modest se poate intercala un alt nivel, care ar viza adaptarea planului elaborat de către altcineva la stilul/ obiceiul preferat de învățare al elevului.

Gândiți-vă:

- Unde altundeva în tabelul cu descriptorii de mai sus mai pot fi intercalate alte niveluri?
- Ce aspecte observabile ați folosi pentru a descrie diferite niveluri ale abilității de colaborare în procesul învățării? Dar autocunoașterea?

Pentru a evalua/ stabili la ce nivel a ajuns un elev, profesorul trebuie să gândească o sarcină de lucru relevantă. De exemplu, să presupunem că tema abordată la „Școala altfel” este „locuințele verzi”. În spațiul de timp alocat temei, elevii pot afla un set limitat de informații despre această temă, însă pentru cei interesați, sarcina de verificare a abilității de planificare a învățării (individual sau în grup) poate fi următoarea:

Dacă sunteți interesați să aflați mai multe despre locuințele verzi, realizați un plan pentru a vă pregăti să aflați mai multe despre ele. Aceste cunoștințe vor putea fi exploatate atât la orele de geografie, cât și la fizică, la economie și mai cu seamă când veți avea de construit propria voastră locuință. Stabiliți cum veți proceda pentru a învăța despre locuințe verzi, pas cu pas, în ordine cronologică. Menționați de cât timp estimați că aveți nevoie pentru a parcurge fiecare pas. Enumerați resursele relevante de învățare la care veți putea apela în timpul pe care v-ați propus să-l investiți în

această învățare. Fiți cât mai specifici (de exemplu, nu scrieți Internet, ci specificați pagina pe care vă propuneți să o consultați; nu scrieți – întreb un constructor, ci scrieți pe cine cunoașteți și gândiți-vă cum veți putea stabili legătura cu persoana respectivă). Descrieți cum veți proceda în cazul în care nu puteți accesa resursele vizate sau nu veți reuși să vă încadrați în timpul alocat propus.

Observați corelarea strânsă între formularea sarcinii de învățare și descriptorul de performanță. În esență, aceeași sarcină poate fi folosită pentru orice temă, înlocuind termenul „locuințe verzi” cu tema abordată în activitățile de învățare, respectiv tema de interes pentru elevi. Observați, de asemenea, că sarcina pe care o veți avea de evaluat nu este dacă elevul a învățat (mai multe) sau nu despre locuințe verzi, ci abilitatea lui de a planifica propria învățare în continuare. Baza feedback-ului și a evaluării va fi constituită de planul realizat de elev în acest sens.

Pentru a facilita autoevaluarea, respectiv interevaluarea acestei abilități, profesorul poate da următoarele sarcini, la începutul (Sarcina 1), respectiv la sfârșitul (Sarcina 2) săptămânii „Școala altfel”, folosind descriptorii de performanță:

Sarcina 1: *Citiți cu atenție ce fac diferite persoane care își planifică independent învățarea. Stabiliți la care nivel vă situați acum. Explicați și exemplificați pe ce v-ați bazat atunci când v-ați stabilit nivelul.*

Sarcina 2: *Gândiți-vă la o temă preferată abordată în cursul săptămânii „Școala altfel”. Elaborați un plan de învățare în continuare despre tema respectivă. Puteți să vă consultați cu cine doriți voi pentru a decide cum veți proceda. După ce ați realizat planul, recitiți ce fac diferite persoane care își planifică independent învățarea și stabiliți la ce nivel v-ar situa cineva acum, citind planul vostru. Explicați de ce. Arătați apoi planul vostru unui coleg și cereți-i să stabilească la ce nivel vă situați și să vă explice de ce crede asta.*

Cu toate că evaluarea în acest caz se poate realiza și oral, autoevaluările scrise au mai multe avantaje: ele permit exersarea comunicării scrise, încurajează reflecția mai profundă (gândim mai profund atunci când avem de pus pe hârtie gândurile), permit recitirea de către cel care a scris autoevaluarea, respectiv de către profesor cu scopul de a stabili progresul. Pentru elevii din clasele mai mici, căroră le-ar lua mai mult timp să scrie, profesorii pot pregăti fișe de lucru care să îi ghideze, ca de exemplu cea de mai jos:

Pașii planului meu de învățare despre ...	Timp necesar
1	
2	
3	
4	
5	

Pașii planului meu de învățare despre ...

Cum procedez dacă nu funcționează planul de mai sus?

Gândiți-vă:

- Ce sarcini s-ar putea propune care să permită evaluarea abilității de a colabora cu alții în procesul învățării? Dar pentru a (auto-/inter-)evalua autocunoașterea?
- Cu cine ați putea colabora pentru a realiza seturi de descriptori de performanță pentru competența de învățare și abilitățile socio-emoționale?

Pentru mai multe exemple de descriptori de performanță pentru competențe de învățare și pentru învățarea socio-emoțională, recomandăm să consultați ghidul Ghid pentru mentori. Mentorat pentru dezvoltare complexă, paginile 7–9, accesibil la [www.alsdgc.ro/userfiles/Guidelines_final-RO\(1\).pdf](http://www.alsdgc.ro/userfiles/Guidelines_final-RO(1).pdf).

2. Lista de verificare și observarea

Un alt instrument care responsabilizează elevii în învățare și contribuie la dezvoltarea competențelor de învățare este **lista de verificare**. În esență, listele de verificare enumeră acțiunile pe care un elev le are de realizat pentru a demonstra că stăpânește o abilitate. Lista de verificare va fi folosită în paralel de către elev și profesor. Elevul va fi observat/ se va monitoriza singur/ va fi urmărit de către colegi cu ajutorul listei de verificare, care conține comportamentele dezirabile. Scopul folosirii listei este ca elevul să se poată conforma cât mai ușor așteptărilor celui care îi facilitează învățarea.

Exemplu

Pentru (auto-/ inter-)evaluarea abilității de a planifica demersul propriu de învățare, o listă de verificare ar putea arăta astfel:

Instrucțiune pentru elev: *Bifează pe coloana „da” (=am procedat așa) sau „nu” (nu am făcut asta, am făcut asta doar parțial) funcție de cum ți-ai planificat învățarea ulterioară despre ... Scrie explicația pentru alegerea ta în ultima coloană.*

N	Enunț	da	nu	Explicație pentru „da/nu”
1	Am stabilit într-o succesiune logică o serie de pași relevanți pe care îi voi urma pentru a învăța despre ...			
2	Am estimat realist timpul necesar pentru fiecare pas.			
3	Am identificat resursele relevante de care am nevoie la fiecare pas.			
4	Am stabilit de unde voi obține resursele necesare.			
5	Am gândit soluții pentru întâzieri sau pentru a compensa lipsa unor resurse.			

Listă de verificare pentru planificarea demersului de învățare

Listele de verificare se deduc cu ușurință din descriptorii de performanță, aspectele de verificat reflectând nivelul superior de performanță. Formularea cu subiectul la persoana întâi singular responsabilizează în plus elevul, iar explicațiile care trebuie scrise încurajează reflecția.

Observați că acest instrument se poate ajusta cu ușurință și pentru evaluarea abilității de planificare a demersurilor de învățare în grup.